

Tribuna școlii

REVISTĂ SĂPTĂMINALĂ

Anul III Nr. 91

Simbătă 14 aprilie 1973

16 pagini — 1 leu

DIMITRIE CANTEMIR, om al secolului luminilor

Când un popor produce chiar din primele secole ale afirmării sale pe plan internațional o figură atât de prestigioasă ca aceea a lui Dimitrie Cantemir, se înțelege că el se bucură de haruri spirituale specifice, ieșite din comun. Intra-adevăr, poporul român arătase câteva valori de seamă lumii, un domn activ și înțelept, făcător conștient de istorie, ca Ștefan cel Mare în secolul XV, un domn cu o natură etică foarte pronunțată, doritor de pace și de dreptate ca Neagoe, autorul marilor *Invătățuri* cu caracter religios, dar și moral și politic în secolul XVI. Cronicari și mitropoliți erudiți și talentați, oameni politici și făcători de cultură destui s-au întâlnit în secolul XVII în Moldova și Muntenia deopotrivă. Dar abia sfârșitul secolului acestuia, la 1673, aduce, în sfârșit, pe omul care s-a afirmat, în chip strălucit, în consonanță cu Europa luminilor, ca principe cu strălucite relații în toată lumea, ca savant, gânditor și literat, precursor al altor activități moderne pe pământul nostru. Dimitrie Cantemir stă în istoria culturii românești care este o cultură de „mijloc” și de sinteză, ca un liant cu multe valențe, împlinind funcții de o mare importanță pentru noi în direcția răspândirii faimei noastre în lume și în direcția legăturilor între punctele cardinale făcute într-un fel caracteristic. Un prinț ca el, crescut mai mult la Constantinopol, în pestrița și cosmopolita lume a Porții otomane, dobândind învățatură în chip precumpănitor străină, vorbind mai mult turcește, arăbește și persienește decât în limba blajină a strămoșilor săi, a putut înțelege mai bine, prin comparație, și ființa poporului, și originile limbii, și frumusețea obiceiurilor. Cu ochi proaspăt și neprevenit, Cantemir a înțeles și obirșiile, pe care le înțelesese înaintea sa și Miron Costin, dar și necesitățile evoluției istorice, care cereau ieșirea din anumite servituiți, din anumite legături nefirești. Istoricul a priceput liniile de creștere cotropitoare ale Imperiului turcesc și a fixat într-o *Istorie a imperiului otoman*, folosită ca sursă bibliografică de seamă de către istoricii iluminiști. Muzica turcă îl interesa, ca și folclorul, pe care-l privește în trăsăturile lui pitorești. El atrăgea filozofia orientală și cea occidentală — și a scris o *Logică* și o *Metafizică*. Iar *Divanul sau gilceava înțeleptului cu lumea sau giudețul sufletului cu trupul*, rela o veche modalitate a dialogului filozofic venind din Anti-

chitatea orientală. Dar Cantemir nu uita niciodată, fie că era la Poarta otomană, fie că era consilier al lui Petru cel Mare al Rusiei după lupta de la Stănilești, de unde se trăgea și unde-l erau rădăcinile. Cronicar el însuși, întregind șirul harnicilor și inzeștraților săi predecesori, el a scris istorie într-un fel mai vast, cu o perspectivă mai largă și mai preocupată de sensuri decât aceia, în *Hronicul româno-moldovenilor* unde repune o serie din problemele ridicate de Miron Costin, cu mai multă acuitate.

Faimoasa *Descriere a Moldovei*, comandată autorului de Academia din Berlin, al cărei strălucit membru a fost, are o culoare și o vivacitate unică într-o scriere predominant etnografică și folclorică, și trădează o iubire nemișorată față de patria măruntă, de Moldova lui atât de plină de frumuseți, atât de vrednică de laudă. *Istoria ieroglifică*, roman cu cheie, vorbește în alegorii tipic medievale despre lumea și intrigile curților moldovene și muntene din vremea domniei lui Cantemir. O biografie a părintelui său, *Viața lui Constantin Cantemir*, îl ține pe autor în același mediu pe care l-a prețuit, în care s-a simțit acasă și pe care a vrut să-l arate lumii întregi pentru a proba vrednicia lui. Și într-adevăr prințul s-a făcut cunoscut și pe sine și poporul său. Notorietaea lui Cantemir a fost foarte mare. Membru al Academiei din Berlin, citat de Montesquieu și de Voltaire, apoi mai tirziu, de Byron și Hugo, semn al unei oarecare durate a reputației, el s-a bucurat de o excelentă faimă de cărturar în țările arabe. În Orientul Mijlociu, unde continuă să se descopere cărți și manuscrise ale operelor lui. Nici nu ne dăm seama încă de aria pe care s-a întins spre sud-est reputația savantului și gânditorului acestuia universal, ca un continuator al idealurilor Renașterii în plin secol al luminilor, și care a izbutit să rămână în același timp atât de legat de peisajul său de acasă. Dimitrie Cantemir, cu costum și barbă de domn și boier moldovean sau cu perucă și jabou de dantelă, înfățișează în secolul său nu schimbări la față determinate de schimbări de mediu, ci o dualitate rodnică în acel secol de înnoiri, a intelectului prins între valorile propriului său pământ și valorile spiritului european.

ZOE DUMITRESCU-BUȘULENGA

Picasso

Mama și copilul (detaliu)

Lecția de istorie, mijloc de umanizare

Nu risc afirmând că prezența istoriei în programa noastră școlară trece printr-o criză. Eliminarea acestui obiect de studiu din școlile cu profil profesional a provocat și provocă vii discuții. Consecințele non predării se vor vedea peste câțiva ani, când vom surprinde în cultura generală a unei generații niște lipsuri, niște goluri de care va să ne cam rușinăm, dacă nu chiar să ne speriem.

Dar asta, deocamdată, este altă problemă. Mai ales că și istoricii și profesorii de istorie au oarecare vină în soarta de acum a istoriei în școala de cultură generală.

Vreau să spun aici un cuvânt despre predarea istoriei, despre lecția de istorie. Și am să pornesc de la lecția învățătorului Ovidiu Rotaru, de la Școala nr.17 din Iași. A verificat lecția despre Unirea din 1859 și a predat domnia lui Alexandru Ioan Cuza. Elevii, marea lor majoritate fil de muncitori din Păcurari, s-au comportat excelent. N-a fost unul, în toată clasa, care să nu fi dorit să dea un răspuns. În toate cele cincizeci de minute a dominat o emulație, o întrecere impresionantă, cuceritoare. Cuza, Kogălniceanu, Alecsandri, moș Ion Roată, „Boierii

cei răi”, cum îi numea învățătorul pe adversarii reformelor dintre 1859-1866, erau prezenți, nu numai în portretele aranjate în clasă anume pentru buna desfășurare a lecției, ci s-a creat impresia foarte vie, sugestia chiar că au reînviat din paginile de carte și s-au înfățișat aidoma în fața școlărilor transformați într-un fel de mic, dar intransigent, tribunal al istoriei. Cea mai mare parte a lecției a fost un fel de original spectacol — și nu exagerez de fel — în care descălul a dirijat cunoștințele cu ajutorul povestirii, al întrebărilor, al imaginilor, al hărții, al comparațiilor, al referirilor la actualitate. Ia viața și experiența copiilor. N-a rămas nici o noțiune neexplicată sau neconsolidată. N-a rămas nici un moment necomentat și nici o personalitate neportretizată. Și iarăși am avut impresia că statuia lui Cuza din Piața Unirii și cea a lui M. Kogălniceanu din fața Universității, în conștiința elevilor au încetat să mai fie de bronz, ci au redevenit așa cum au fost acum un veac. Iar fina-

DUMITRU ALMAȘ

(Continuare în pag. a 12-a)

ÎN ACEST NUMĂR

- In dezbaterea adunării de partid din Ministerul Educației și Învățământului: Aplicarea normelor unitare de organizare a Instituțiilor
- Plenara Comitetului Uniunii Sindicatelor din învățământ, știință și cultură.

ÎN DEZBATEREA ADUNĂRII DE PARTID DIN MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI ÎNVĂȚĂMÎNTULUI:

APLICAREA NORMELOR UNITARE DE ORGANIZARE A INSTITUȚIILOR

Miercuri, 11 aprilie a.c., în prezența tovarășului **PAUL NICULESCU-MIZIL**, membru al Prezidiului permanent, al Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R., vicepreședinte al Consiliului de Miniștri, ministrul educației și învățămîntului, a avut loc adunarea generală lărgită a organizației de partid din Ministerul Educației și Învățămîntului care a luat în dezbatere măsurile adoptate potrivit hotărîrilor Plenarei C. C. al P.C.R. din 28 februarie — 2 martie a.c. și Decretului Consiliului de Stat privind stabilirea normelor unitare de organizare a ministerelor și a celorlalte instituții centrale de stat.

Atît în referatul prezentat de tovarășul **Corneliu Băjenaru**, secretarul Comitetului de partid din Ministerul Educației și Învățămîntului, cît și în intervențiile comuniștilor și ale celorlalți salariați care au luat parte la dezbateri, a fost apreciat ansamblul de măsuri care a dus la aplicarea operativă a direcțiilor trasate de Plenara C. C. al P.C.R. din 28 februarie — 2 martie 1973. Așa după cum se arăta în referatul Comitetului de partid, pe baza normelor unitare de organizare a ministerelor, a fost elaborată o nouă structură organizatorică a Ministerului Educației și Învățămîntului, nomenclatorul funcțiilor și categoriilor de personal în raport cu volumul, complexitatea, importanța și specificul activității învățămîntului. Prin noua structură organizatorică, se asigură o aplicare mai eficientă a principiului muncii și conducerii colective, ca urmare a constituirii consiliului de conducere al ministerului și a reorganizării consiliilor pentru învățămîntul preșcolar și general obligatoriu, liceal, tehnic și profesional, învățămînt superior și perfecționarea cadrelor, muncă politico-educativă și predarea științelor sociale care au un rol deliberativ în problemele de învățămînt discutate.

Dezbaterile au scos în evidență faptul că, prin noua structură a ministerului, au fost înlăturate multe verigi intermediare, s-a îmbunătățit sensibil raportul dintre numărul cadrelor de conducere și al celor de execuție (de la 1/4 la 1/10), ceea ce permite o activitate nemijlocită a cadrelor de conducere cu personalul de specialitate, cu instituțiile de învățămînt și inspectoratele școlare și o creștere substanțială a operativității în soluționarea problemelor complexe ale școlii românești.

Participanții la lucrările adunării au fost unanimi în aprecierea faptului că prin aplicarea decretului s-au înlăturat neajunsurile care derurgeau din existența unui aparat greoi, cu multe verigi intermediare. În referatul Comitetului de partid se arăta că numai în direcțiile generale coordonate de primul adjunct și de cei trei adjuncți ai ministrului existau 8 directori generali și 20 de directori generali adjuncți. Prin înființarea unei singure direcții pentru învățămîntul superior și cercetarea științifică, în locul celor trei compartimente existente anterior, s-a creat cadrul organizatoric adecvat rezolvării unitare a problemelor învățămîntului superior și, în mod deosebit, a celor referitoare la integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția. De asemenea, pînă de curînd, de învățămîntul liceal s-au ocupat două direcții generale diferite, ceea ce a generat dificultăți privind îmbunătățirea raportului dintre liceele de cultură generală și cele de spe-

■ **O structură organizatorică dinamică, operativă, eficientă**

■ **Verigi intermediare lichidate**

■ **De la șapte compartimente, la o singură direcție**

■ **Pentru lichidarea birocrației**

cialitate. Înființarea unei direcții a învățămîntului liceal, tehnic și profesional va asigura soluționarea unitară a acestor probleme. De asemenea, crearea direcției științelor sociale, a activităților educative și sportive, prin unificarea compartimentelor din fostul departament, este de natură să asigure tratarea și rezolvarea unitară a muncii de educație și o mai bună colaborare cu organizațiile de tineret și obștești, cu toți factorii implicați în activitatea educativă. Unificarea într-o singură direcție a compartimentelor de plan, salarizare, prognoză, statistică, norme, finanțe, salarizare și investiții a creat posibilitatea și cadrul pentru desfășurarea unei activități coordonate și eliminarea unor greutăți din activitatea acestor sectoare.

A fost, totodată, subliniat faptul că, ținîndu-se seama de creșterea rolului și importanței controlului, ca parte integrantă a conducerii, este necesară sporirea preocupării direcțiilor de învățămînt și, cu deosebire, a corpului de control al ministerului pentru îndrumarea și controlul unităților de învățămînt și a inspectoratelor școlare în vederea aplicării hotărîrilor partidului și statului în domeniul educării tineretului școlar și universitar. Întărirea corpului de control și subordonarea lui direct ministrului sînt de natură să îmbunătățească legătura ministerului cu unitățile subordonate asigurînd o informare promptă a conducerii asupra organizării și desfășurării procesului instructiv-educativ.

Dezbaterile adunării au insistat totodată asupra necesității de a se acorda o atenție deosebită îmbunătățirii permanente a stilului de muncă, promovării spiritului novator în întreaga activitate a ministerului, îmbinării permanente a conducerii științifice cu nevoile concrete ale școlii noastre de toate gradele. Atît în referat cît și în intervențiile participanților la dezbateri s-a arătat, în mod insistent, că întreaga activitate a ministerului trebuie să fie astfel organizată încît să se reducă la strictul necesar formularele, diversele rapoarte, să se elimine hîrțile de prisos. A fost criticată practica de a solicita inspectoratelor și instituțiilor de învățămînt, telefonic sau prin diferite instrucțiuni, tot felul de date, informații, de cele mai multe ori nevalorificate, care, în fond, n-au altă menire decît să acopere lipsa de legătură directă a lucrătorilor din minister cu terenul.

Lucrările adunării au scos în evidență faptul că noua structură organizatorică oferă condiții favora-

bile perfecționării și specializării personalului din centrul ministerului prin prisma sarcinilor de perspectivă care stau în fața învățămîntului. Totodată, a fost subliniată ideea că perfecționarea structurii organizatorice a ministerului trebuie să-și găsească reflectarea în perfecționarea legislației școlare, în îmbunătățirea activității de cercetare pedagogică, de perfecționare a cadrelor didactice, de informare și documentare a întregului personal din învățămînt.

Luînd cuvîntul în încheierea lucrărilor adunării, tovarășul **Paul Niculescu-Mizil** a arătat că aplicarea hotărîrilor partidului cu privire la mai buna așezare a aparatului nostru de stat este de natură să îmbunătățească conducerea, să-i dea mai mare eficiență, să înlătore o serie de fenomene negative. Subliniînd că mai buna organizare a muncii de conducere, a structurii aparatului de stat constituie o preocupare a Comitetului Central al partidului nostru, a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** personal, vorbitorul a arătat că ea izvorăște din dorința ca aparatul de stat să răspundă cerințelor marș ale poporului, să rezolve în mod rapid și eficient problemele de conducere. Referindu-se la problema birocrației, acest fenomen care poate frîna activitatea creatoare a poporului nostru, tovarășul **Paul Niculescu-Mizil** a arătat că este de datoria tuturor comuniștilor să lupte pentru reducerea la maximum a activității birocratice. Abordînd implicațiile etice ale măsurilor privind raționalizarea aparatului de conducere, vorbitorul a insistat asupra necesității educării lucrătorilor din aparatul de stat în spiritul slujirii necondiționate și fără margini a intereselor maselor largi populare.

Menționînd că în aparatul de conducere al ministerului s-a operat o reducere de la 75 la 41 de posturi, ministrul educației și învățămîntului a apreciat acest fapt ca pozitiv și a subliniat necesitatea ca, în continuare, să se definească cu maximum de claritate atribuțiile fiecărui compartiment, ale fiecărui conducător și lucrător, să se stabilească precis modalitățile de evidență, de simplificare a formulărilor și hîrțurilor, precum și necesitatea de a se elabora un sistem administrativ școlar modern care să conducă la lichidarea cheltuielilor inutile.

Oprindu-se asupra unor trăsături fundamentale ale muncii salariaților din minister, din întreg domeniul educației și învățămîntului, to-

varășul **Paul Niculescu-Mizil** a pus accentul pe importanța inițiativei și originalității în gîndire, pe atitudinea novatoare, curajoasă, anti-conservatoare, pe disciplina în muncă, în îndeplinirea sarcinilor, în respectarea riguroasă a termenelor, pe responsabilitatea fiecărui pentru calitatea și conținutul colaborării judicioase dintre diferite compartimente, pe ridicarea nivelului de competență a fiecărui salariat.

Marile obiective și sarcini care stau în fața învățămîntului românesc contemporan cer o mai mare responsabilitate pentru fiecare lucrător din minister, mai multă fermitate în îndeplinirea politicii partidului, în traducerea în viață a programului acestuia. O atenție mare va trebui acordată în continuare îmbunătățirii sistemului de control. Acesta va trebui să devină mai ferm în urmărirea aplicării și respectării legilor, în soluționarea problemelor la fața locului. Referindu-se la învățămîntul superior, vorbitorul a subliniat activitatea pe care trebuie s-o desfășoare lucrătorii ministerului pentru îndeplinirea integrării învățămîntului cu cercetarea și producția.

În expunerea sa, tovarășul **Paul Niculescu-Mizil** a prezentat pe larg sarcinile puse de conducerea de partid și de stat în fața lucrătorilor din domeniul școlii, insistînd cu deosebire asupra următoarelor: generalizarea învățămîntului obligatoriu de 10 ani, dezvoltarea învățămîntului liceal, mai ales a învățămîntului liceal-tehnic care pregătește cadrele necesare dezvoltării economiei naționale, a învățămîntului profesional și tehnic. Ministrul educației și învățămîntului s-a oprit totodată asupra eforturilor pe care trebuie să le depună ministerul pentru continua modernizare și perfecționare a învățămîntului românesc, pentru ridicarea conținutului de idei al acestui învățămînt în așa fel încît el să asigure pregătirea cadrelor necesare dezvoltării economiei naționale, ridicării nivelului de instrucțiune și cultură a întregului popor. Bineînțeles că soluționarea tuturor problemelor nu poate fi realizată decît cu atragerea tuturor forțelor școlare, a tuturor cadrelor didactice, a instituțiilor de învățămînt de toate gradele, a inspectoratelor, a tot ce are mai de preț învățămîntul românesc.

Referindu-se la problemele muncii de educație politico-ideologică și etică, tovarășul **Paul Niculescu-Mizil** a arătat că în acest domeniu trebuie să se urmărească eficienta acțiunilor, modul cum contribuie ele la formarea fizionomiei ideologice și morale a tineretului nostru și a relevat necesitatea de a se perfecționa sistemul predării științelor sociale printr-o largă consultare a cadrelor didactice de specialitate. El a subliniat sarcinile care revin ministerului și școlii în îndeplinirea hotărîrii recente a Plenarei C.C. al P.C.R. cu privire la dezvoltarea continuă a educației fizice și sportive.

Încheiînd cuvîntul său, ministrul educației și învățămîntului și-a exprimat convingerea că lucrătorii din Ministerul Educației și Învățămîntului, împreună cu toți slujitorii școlii românești, vor munci cu abnegație și energie pentru a da viață politicii partidului nostru în domeniul învățămîntului, ca și în tregii politici interne și externe a partidului.

OCTAVIAN BUZESCU

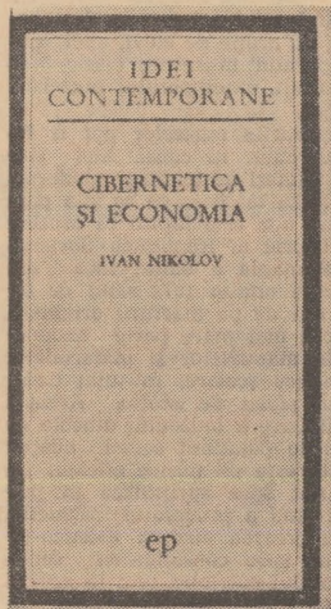

In Editura politică au apărut:

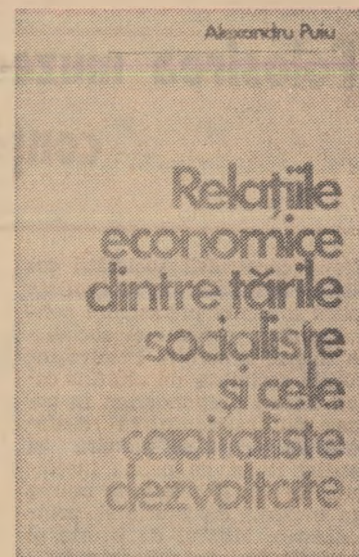

In colecția „Idei contemporane” a Editurii politice a apărut „Cibernetica și economia” de Ivan Nikolov. Evitând limbajul riguros matematic, I. Nikolov intenționează să demonstreze avantajele economiei care utilizează pe scară largă cibernetica. Autorul comentează conceptele de bază ale teoriei economice marxiste prin prisma ciberneticii.

Rolul ciberneticii este de a face ca economia să devină un sistem dinamic complex, cu autoreglare, autoorganizare și autoinstruire.

Consemnăm, de asemenea, alte câteva apariții în aceeași colecție: R. Richta și colectiv: „Civilizația la răscruce”; L. Goldmann: „Sociologia literaturii”; N. Wiener: „Sint matematician”.

Tiberiu Schatteles: Previziunea economică (Ed. politică, 1972). Pornind de la premisa că planificarea implică totodată previziune, autorul își propune să illustreze cât, ce și pînă unde poate prevedea știința economică. Lucrarea prezintă o deosebită importanță, cu atât mai mult cu cât prognozarea dezvoltării economice a României constituie o coordonată majoră a politicii partidului și statului nostru în acest domeniu. Pe linia acestor preocupări, Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale a României va dezbate principalele orientări ale dezvoltării țării în următoarele decenii. Scopul preocupărilor lui Schatteles, așa cum și-l precizează singur, este „relevarea posibilității exploatații maxime a sondajelor oferite de economia socialistă planificată, de către economistul care construiește prognoze cu caracter operațional”.

Alexandru Puiu: „Relațiile economice dintre țările socialiste și cele capitaliste dezvoltate” (Editura politică 1973).

Pornind de la ideea că în relațiile economice dintre țările socialiste și cele capitaliste dezvoltate locul principal îl ocupă interesul economic, autorul subliniază contribuția acestor relații la întărirea coexistenței pașnice, la promovarea și dezvoltarea păcii în lume, oprindu-se, totodată, la rezervele neexplorate pînă în prezent în acest domeniu, la diversele aspecte contradictorii și dificultățile ce frînează încă aceste relații.

C. GÎRMACEA

In Editura tehnică a apărut:

„Introducere în cibernetică”

Recent, a apărut în Editura tehnică sub titlul de mai sus, lucrare devenită clasică pe plan mondial, fiind tradusă în numeroase limbi. Lucrarea, o traducere din limba engleză a celei de-a treia ediții, cuprinde principiile sistemului ciberneticii.

Pentru o mai bună înțelegere a problemelor cuprinse în lucrare, autorul și-a ales în mare parte exemple din domeniul biologiei și mai puțin din fizică, iar calculele matematice sînt folosite pentru a arăta cum acestea se îmbină cu subiectul în discuție.

În prefața lucrării, W. Ross Ashby arată că „numeroși cercetători în diferite domenii ale științei — fiziologi, psihologi, sociologi — se interesează de cibernetica și ar dori să aplice metodele și tehnicile ei în propria lor specialitate. Pe mulți însă i-a împiedicat să se ocupe de acest subiect impresia că aplicarea ciberneticii ar trebui să fie precedată de un studiu îndelungat al electronicii și matematicilor superioare, în credința că cibernetica ar fi inseparabil legată de aceasta”. Autorul, demonstrează în lucrare că această impresie este falsă și că ideile de bază ale ciberneticii, fiind în fond foarte simple, pot să fie înțelese fără a se recurge la electronică. El arată în continuare că „deși pentru unele aplicații de un nivel mai înalt ar putea să fie necesare tehnici avansate,

multe pot fi realizate, în special în domeniul științelor biologice, prin utilizarea unor tehnici desul de elementare, cu condiția ca acestea să fie întrebuițate cu o înțelegere clară și profundă a ideilor de bază”.

Pentru a veni în sprijinul cititorilor, lucrarea cuprinde numeroase exerciții ușoare, gradate în mod îngrijit, cu indicații și răspunsuri explicative.

Prin modul cum sînt abordate problemele în lucrare, ea se adresează matematicienilor, inginerilor, fizicienilor, chimiștilor, medicilor, biologilor, cadrelor didactice, de la clasele speciale de cibernetica și informatică, studenților în specialitățile respective și elevilor din ultimele clase de liceu.

H. LEREA

Științe sociale

TRIBUNA ȘCOLII Nr. 91 din 14 aprilie 1973

Relațiile internaționale contemporane

Relațiile internaționale constituie cel mai complex domeniu al dezvoltării sociale contemporane. Desfășurarea procesului revoluționar mondial, cu marile răsturnări pe care le determină în relațiile dintre clase, națiuni și state, consecințele profunde ale revoluției științifico-tehnice asupra dezvoltării forțelor de producție și a vieții sociale în genere, apariția și desăvârșirea mijloacelor militare de distrugere în masă, amploarea luptelor ideologice și culturale și rolul fără precedent pe care-l joacă milioanele de oameni în formularea politicii externe a statelor — toate aceste fenomene caracteristice epocii noastre se reflectă în forma și conținutul relațiilor internaționale actuale, în caracterul și particularitățile lor. La rindul lor, aceste relații internaționale exercită o influență crescândă asupra vieții sociale, deoarece niciodată în trecut soarta popoarelor nu a depins într-o măsură atât de mare de starea politicii mondiale, de rezolvarea problemelor internaționale fundamentale.

★
Prin relații internaționale se înțelege ansamblul legăturilor și raporturilor economice, politice, ideologice, juridice, diplomatice și militare dintre națiuni, state și sisteme de state, dintre principalele forțe și organizații sociale, economice și politice care acționează pe arena mondială. Ca realitate concret istorică, relațiile internaționale în epoca noastră se realizează între state. Statele sînt entitățile sociale și juridice care desfășoară o activitate internațională, încheie convenții și tratate, declară războaie și semnează pacea.

Desigur, statul, ca formă de organizare a națiunii, nu constituie un corp unic și nici o enti-

tate socială monolită. Structural, el este alcătuit din clase și alte grupuri sociale antagoniste (antagonism care-și găsește rezolvarea în socialism), ceea ce și face ca relațiile dintre clase și lupta de clasă în capitalism să se găsească la rădăcina antagonismelor naționale. Dar istoria modernă și contemporană arată că de îndată ce se constituie drept colectivități umane cu un anumit grad de coeziune și integrare — datorită comunității de limbă, teritoriu, viață economică, culturală, psihică etc. — națiunile dobîndesc o mișcare proprie în politica internațională. Este meritul Partidului Comunist Român de a fi adus o contribuție remarcabilă la îmbogățirea teoriei marxist-leniniste prin elucidarea rolului **națiunii ca forță de bază** a dezvoltării social-politice a lumii contemporane, inclusiv în condițiile socialismului. Națiunea — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — are de jucat un rol deosebit de important în istoria societății omenesci pentru o lungă perioadă de timp. Iar națiunile sînt mari și mici, puternice și slabe, dezvoltate și subdezvoltate sau în curs de dezvoltare; aceste diferențe și decalaje influențează dinamica relațiilor dintre națiuni și politica lor externă, exprimîndu-se în diferite forme de cooperare și conflict pe arena internațională.

Ansamblul relațiilor între națiuni formează sistemul internațional deoarece numai conceperea acestor relații ca un sistem coerent, complex și dinamic corespunde lumii contemporane în care statele sînt prinse într-un angrenaj global a cărui mișcare interioară este rezultanta antagonismelor sociale și naționale și a interacțiunii dialectice între ele. În zilele noastre, universali-

tatea informațiilor și comunicațiile instantanee între țări și continente, transporturile ultrarapide și sateliții artificiali, omniprezența puterii și a armelor moderne care pot atinge orice punct al globului, au dus la o asemenea interdependență între state, încît conflicte militare în zone îndepărtate generează peste tot teama de o conflagrație globală, iar viața economică a fiecărei țări este angrenată în diviziunea internațională a muncii și afectată de fluctuațiile pe piața mondială sau monetară. **Statul național** (sau multinațional) rămîne însă unitatea de bază sau, cum se spune, actorul sistemului internațional, fapt care și definește principiile și comportamentele sistemului internațional contemporan.

În acest context general, s-au produs în relațiile internaționale o serie de schimbări semnificative. Față de perioada istorică anterioară în care capitalismul dicta legitățile sale în viața internațională, iar cursul evenimentelor era determinat aproape exclusiv de marile puteri care-și împărțeau între ele lumea, în prezent, ca urmare a triumfului socialismului în 14 țări cuprinzînd peste un miliard de oameni și a dezmembrării imperiilor coloniale, **relațiile internaționale nu mai sînt determinate în mod exclusiv de politica de dominație și exploatare a țărilor puternice și dezvoltate asupra celor mici și slabe, de tendințe de hegemonie mondială a marilor puteri, de folosirea forței și amenințării cu forța ca mijloc de rezolvare a conflictelor și de realizare a obiectivelor puterilor pe arena mondială.** Faptul că popoare relativ mici și slab dezvoltate economiceste au reușit să se opună cu succes unor state imperialiste puternice și dezvoltate dispunînd de cele mai moderne mijloace militare, că într-un șir de țări care și-au cucerit independența de stat din Asia, Africa și America Latină au fost naționalizate bogățiile importante aparținînd marilor monopoli capitaliste din metropole demonstrează schimbările importante care s-au produs pe acest plan în viața internațională.

O trăsătură caracteristică a relațiilor internaționale contemporane o constituie **rolul crescînd al statelor mici și mijlocii.** Dacă în trecut aceste state erau silite să graviteze în jurul politicii marilor puteri, în prezent, statele mici și mijlocii își afirmă capacitatea de a promova o po-

Prof. SILVIU BRUCAN

(Continuare în pag. a 11-a)

(Urmare din pag. 1)

litică independentă și de a contribui la rezolvarea problemelor importante ale politicii internaționale.

În același timp, niciodată ca în zilele noastre, masele nu au exercitat o influență atât de activă și nemijlocită asupra relațiilor internaționale. Marile transformări din societatea contemporană și faptul că preîntîmpinarea unui război racheto-nuclear a devenit o chestiune vitală pentru omenire au făcut din sfera relațiilor internaționale o arenă principală a activității politice a milioanele de oameni.

Victoria socialismului într-un mare număr de țări de pe mai multe continente a creat premisele apariției unui nou tip de relații internaționale bazate pe principiile respectării independenței și suveranității statelor, egalității în drepturi, neamestecului în treburile interne, avantajului reciproc și întrajutorării frățesti internaționaliste. Afirmarea noii concepții socialiste asupra relațiilor interstatale este un proces de o deosebită amploare și complexitate, fiind vorba de relații între numeroase state și națiuni, fiecare cu particularitățile sale, deosebite ca mărime, potențial economic și stadiu de dezvoltare economică

și socială. Aceasta cu atât mai mult, cu cât acest proces nu se realizează într-un cadru izolat, ci în vecinătatea lumii imperia-liste cu întregul ei cortegiu de asuprire și dominație, de presiuni și amestec al marilor puteri în treburile țărilor mai mici și mai slabe. Ca țară socialistă, România militează cu o energie și consecvență care i-au adus o largă recunoaștere internațională și un înalt prestigiu în lume pentru promovarea noilor principii pe arena internațională, considerînd aplicarea lor ca o condiție esențială a asigurării păcii și colaborării internaționale.

În sfîrșit, **nolle state independente** apărute pe ruinele vechilor imperii coloniale constituie, în majoritatea lor, un factor important, de sine stătător, în politica mondială. Relațiile între state au căpătat cu adevărat un caracter mondial. Rămînerea în urmă din punct de vedere economic și tehnologic a țărilor care au suferit jugul colonial și statutul de dependență face ca **bătălia împotriva subdezvoltării să constituie o trăsătură majoră a relațiilor internaționale contemporane.**

Într-o lume în care există diferențe și decalaje atât de mari între națiuni și state, în care conviețuiesc laolaltă țări cu o rînduire socială și ideologie an-

tagonistă, relațiile internaționale trebuie organizate pe baza **principiului coexistenței pașnice dintre state.**

România socialistă consideră că necesitatea coexistenței pașnice decurge nu numai din faptul că ea reprezintă unica alternativă a unui cataclism nuclear; caracterul ei imperativ este totodată concluzia logică a faptului că în lumea de azi — lume a independențelor pe care revoluția științifico-tehnică o face mai restrînsă, iar popoarele devin vecini apropiați — progresul și prosperitatea națiunilor sînt indisolubil legate de crearea unui circuit viu și continuu al valorilor și cunoștințelor în cadrul căruia fiecare națiune beneficiază prin ceea ce dă și primește din roadele cooperării internaționale.

În lupta pentru așezarea relațiilor internaționale pe baze mai drepte, mai democratice, ca și în orice luptă a noului cu vechiul, pot avea loc succese ca și nereușite vremelnice, momente de avînt și de regres. Dar tendința fundamentală a dezvoltării relațiilor internaționale contemporane o constituie pierderea de către imperialism a rolului predominant în politica mondială și lărgirea sferei relațiilor internaționale de tip nou legate de creșterea socialismului mondial și a forțelor antiimperialiste.

Mihai Viteazul intrînd în Alba Iulia (Stampă din colecția Academiei Republicii Socialiste România).

Folosirea muzeelor și a fondurilor lor în formarea conștiinței socialiste la elevi

Etapa construirii societății socialiste multilateral dezvoltate implică o atentă preocupare pentru formarea conștiinței socialiste a tinerei generații. Printre instituțiile socialiste de cultură care au un rol preponderent în acțiunea cultural-educativă desfășurată de partid se numără și muzeele. Rolul de primă însemnătate în rândul celorlalte muzee îl au muzeele de istorie și, printre acestea, Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România.

Expoziția Muzeului de istorie al Republicii Socialiste România este o uriașă carte deschisă ochilor curioși și setoși de cunoaștere ai copiilor în care ei pot privi nu numai faptele, ci și mai ales înțelegerea, sensul ideologic profund al prezentării, Textele explicative și mai ales cele sintetice care fac aprecierile necesare asupra sălilor, temelor mai importante, momentelor istorice de seamă constituie tot așteptate puncte de sprijin pentru realizarea ațit a emoției estetice cât, mai ales, prin intermediul acesteia, a consolidării sentimentelor de solidaritate umană, de iubire pentru patria socialistă.

Modalitatea folosirii acestui uriaș factor de educație socialistă este diversă. Două aspecte însă consider că trebuie avute în vedere. În primul rând, pentru cei care, locuind în București, nu au dificultățile impuse de distanță altor școli, cel mai direct fel de a ajuta la formarea conștiinței socialiste este vizita sistematică. Datorită dimensiunilor sale uriașe, muzeul poate fi vizitat numai în câteva reprize și desigur la distanță în timp pentru a putea fi înțeles. Pentru elevi însă consider că cea mai bună metodă o constituie un ciclu de lecții, chiar dacă aceștia nu sînt în clasele IV, VIII și XII. Acest ciclu poate cuprinde opt vizite, fiecare axată pe câte una din cele opt secții ale muzeului: istoria străveche, istoria veche, istoria medie, istoria modernă, istoria contemporană, tezaurul istoric, lapidariul și Columna, Cabinetul numismatic.

Vizita sistematică se poate desfășura deci în cursul unui an școlar și nu exclude repetarea ei în anii în care studierea obiectului istoria patriei impune o recunoaștere directă, sistematică și la obiect a măturii originale despre care se tratează în clasă.

Vizita sistematică este o metodă care poate fi extinsă și la alte muzee, deoarece vizita întimplătoare care are ca efect numai afirmația „am văzut” sau

„am fost” nu constituie sporul ideologic necesar pentru formarea conștiinței socialiste a elevilor.

Vizita sistematică se poate efectua nu numai în timp de un an, adică nu numai în plan orizontal. Ea trebuie inițiată, cu dragostea care caracterizează cadrele didactice de la noi, și în plan vertical, adică în cursul întregii epoci de școlaritate. În acest sens, Bucureștii au cel mai mare potențial de a împlini această cerință. De aceea propunem și o altă metodă și anume:

Ora de dirigenție în muzeu. Sigur că nu este o noutate, dar ceea ce propunem nu este lucrul spontan și întimplător efectuat pînă acum de aproape majoritatea educatorilor. Ora de dirigenție în muzeu pentru profesorii din București se poate desfășura astfel: O dată pe lună, cu temă anunțată din timp și după sistemul introdus de Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România. Urmează apoi, după 2—3 ore la Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România vizite la: Muzeul tehnicii, Muzeul literaturii române, Muzeul George Enescu cu audiție pe benzi, Muzeul satului și Muzeul de artă al Republicii Socialiste România. În cursul unui an, acest program judicios organizat trebuie să aibă în vedere ca anii ulteriori să poată parcurge și alte teme și alte fascicule ale atit de bogatului filon de influențare cognitivă, estetică, etică, patriotică, ideologică, care este expoziția muzeală.

Un plan judicios de efectuare a orei de dirigenție în muzeu, eșalonat pentru fiecare fel de școală, chiar pentru fiecare sector în parte ținînd seama de distanțe, de apropierea și a altor locuri, ca de exemplu monumentele istorice bucureștene, atit de emoționante și atit de puternic influențate de scoaterea în ultima vreme din anonimatul lor secular, este un instrument extrem de util.

Lecția de istorie în muzeu. Nici aici nu spun un lucru care să nu fi avut corespondent în activitatea noastră de pînă acum. Programul inițiat de Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România cu unele școli și licee din Capitală poate constitui un îndemn, dar în același timp și o prețioasă muncă de laborator, ale cărei rezultate psihopedagogice și mai ales didactice le așteptăm cu mult interes. Ceea ce constituie nou este, de asemenea, aplicarea pentru prima dată a metodei in-

vățămîntului activ prin descoperire, cu grupe de elevi, apoi extemporalul muzeistic clasic, și, în sfîrșit, extemporalul muzeistic dirijat.

Fondurile muzeelor pot fi folosite chiar în clasă. Aici sîntem ajutați de tehnica modernă. Pe linga tot ceea ce se știa pînă acum, nou este faptul ca Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România a editat înca din toamna anului 1972 setul de fotografii de pe măturii originale, în cea mai mare parte necunoscute manualelor și materialelor didactice școlare, intitulat Cabinetul școlar de istorie. Această prelungire a muzeului dincolo de zidurile palatului care-l adăpostește este un mijloc eficient îndreptat spre sprijinirea în primul rînd a procesului instructiv, spre crearea emoției estetico-vizuale, spre consolidarea sentimentului patriotic, dar, în același timp, și de cunoașterea unei instituții noi de mare prestigiu național.

În același scop a fost inițiat, tot din toamna anului 1972, și ciclul sistematic de emisiuni Telescoala al celor mai importante momente ale istoriei României care să vorbească despre oamenii și mărețele lor fapte din trecut. Tehnica modernă aduce în clasă și prin alte mijloace audio-vizuale fondurile muzeelor: benzi de magnetofon, diapozitive, filme documentare, diafilme.

Dar, cea mai importantă metodă de folosire a fondului muzeelor o constituie **fondul viu**, specialiștii muzeului. Sînt ei invitați de școlile noastre pentru a înfățișa elevilor măreția lucrurilor pe care, cu atită migală și dragoste, le studiază și conservă în muzee? A luat vreun profesor de liceu sau de școală generală inițiativa de a solicita sistematic și nu numai **festivist** (la ocazii festive este bine, dar nu și în „ocazii” care nu sînt decit formalisme) sprijinul pentru ca să poată fi folosită această pricepere? Cîți specialiști de la Muzeul satului au fost invitați să vorbească elevilor despre șatul tradițional și șatul socialist? Cîți specialiști de la Muzeul tehnicii au fost invitați să vorbească elevilor despre noutăți în tehnică sau despre revoluția științifico-tehnică contemporană?

Lată cîteva aspecte despre ce poate să însemne folosirea științifică a muzeelor și a fondurilor lor în formarea conștiinței socialiste la elevi.

mijloacelor de luptă și a-și perfecționa continuu această pregătire pentru a fi în măsură să lupte cu arma în mână pentru apărarea patriei socialiste.

Din aceste prevederi se desprinde ideea că, spre deosebire de conceptele doctrinei clasice care destina numai armatei rolul de apărătoare a țării, conceptul nostru doctrinar prevede că acest rol revine întregului popor, tuturor cetățenilor țării, prevăzându-se în același timp și structurile organizatorice corespunzătoare necesității de a include întregul potențial demografic în diferite forme de pregătire pentru apărare.

Astfel, potrivit prevederilor art. 22 din Legea nr. 14/1972 privind organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România, pregătirea militară pentru apărarea patriei se realizează prin îndeplinirea serviciului militar obligatoriu de către toți cetățenii români în cadrul forțelor armate și prin participarea la alte forme de pregătire, cum sînt gărzile patriotice, formațiile de apărare locală antiaeriană, formațiunile de pregătire a tineretului pentru apărarea patriei și alte organe și organizații ce se vor stabili prin lege.

În acest fel, sistemul de apărare a țării înmănușiază atît forțele armate, cît și formații populare înarmate, capabile să încorporeze în rîndurile lor întreaga populație a țării, în structuri organizatorice cu competențe foarte diversificate, să pregătească și să mențină antrenamentul populației în vederea îndeplinirii unor misiuni de luptă, sub o conducere și o viziune unitară, potrivit nevoilor fundamentale ale apărării țării.

O asemenea concepție privind folosirea resurselor umane ale țării deschide în arta militară noi posibilități de abordare a problematicii raporturilor de forță, deoarece în mod practic oricît de puternică ar fi armata agresorului, ea nu poate lupta cu șanse de succes împotriva unui popor întreg care se apără. În același context, subliniem că legiferarea pregătirii întregii populații pentru a fi gata să participe la apărarea țării reprezintă de fapt legiferarea unei importante mutații petrecute în rolul ce se atribuie poporului într-un eventual conflict armat. Dacă în celelalte tipuri de războaie, rolul poporului era acela de obiect al luptei armate, într-un război al întregului popor — posibil realmente în condițiile apărării patriei socialiste — poporul se transformă în însuși subiect al luptei armate.

Datoria față de patrie și de tînele ei, obligațiile militare, reprezintă cele mai înalte îndatoriri ale tuturor cetățenilor. Răspunzînd cu însușire sârcinilor puse de partid, înțelegînd semnificația datoriei față de patrie, a cerințelor ei, oamenii muncii — bărbați și femei — încadrați în gărzile patriotice, tinerii care fac parte din diferite forme ale pregătirii militare, desfășurînd zi de zi, la locurile lor de muncă și învățătură, o activitate rodnică pentru îndeplinirea sârcinilor ce le au, participă totodată la acțiunile de instruire militară. Își însușesc cunoștințele necesare, se dedică cu multă pasiune acestei importante îndatoriri patriotice.

Una din principalele îndatoriri ale tineretului este prevăzută în art. 40 din Constituție, potrivit căreia serviciul militar în rîndul forțelor armate este obligatoriu și constituie o îndatorire de onoare a tuturor cetățenilor patriei noastre.

Tinerii aflați în rîndurile forțelor armate sînt educați în vederea cunoașterii temeinice, multilaterale a politicii partidului, a concepțiilor sale privind apărarea patriei, a înțelegerii rolului armatei, a funcțiilor ei sociale și a misiunii ce i s-a încredințat. Potrivit prevederilor art. 73 din Legea nr. 14/1972, persoanele supuse obligațiilor militare au îndatorirea de a lupta pentru apărarea independenței și suveranității naționale, pentru cauza socialismului și a păcii, neprecupețindu-și singele și viața.

Această îndatorire este expresia prevederii solemne înscrisă în art. 41 din Constituția țării, aceea că „Apărarea patriei este datorie sfîntă a fiecărui cetățean”. În această prevedere își găsește expresia chemarea și porunca patriei către fiii ei, de a apăra cu fermitate și vigilență pămîntul strămoșesc și cuce-

ririle revoluționare ale poporului român.

Prețuind libertățile cucerite prin numeroase jertfe, pregătindu-se să apere independența națională, integritatea teritorială a țării, civilizația socialistă pe care o făurește, poporul român prețuiește și respectă libertatea și dreptul fiecărui popor la dezvoltarea independență, urmează neabătut politica partidului comunist de întărire a prieteniei, colaborării și alianței, inclusiv a colaborării și alianțelor militare, cu toate țările socialiste; este credincios politiciii sale tradiționale de conviețuire pașnică cu toate popoarele.

Întărirea capacității de apărare a patriei se înscrie ca o sarcină de prim ordin a revoluției și construcției socialiste. Partidul nostru, pornind de la această cerință fundamentală, apreciază că preocuparea pentru ridicarea puterii de apărare a patriei, pentru crearea și întărirea continuă a tuturor forțelor menite să apere cuceririle revoluționare, pentru perfecționarea și modernizarea forțelor noastre armate și instruirea militară a întregului popor este o latură indispensabilă a procesului de edificare a noii orînduirii, una din funcțiile principale ale statului socialist, o sarcină de seamă a operei de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

1) Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 4, Editura politică, București, 1970, p. 300.

2) N. Iorga, Istoria armatei românești, Editura militară, București, 1970, p. 25.

3) Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1910—1915, Editura politică, București, 1968, p. 34—35.

4) Nicolae Ceaușescu, România pe drumul desăvîrșirii construcției socialiste, vol. 2, Editura politică, București, 1968, p. 25.

Muzeul de istorie al Republicii Socialiste România. Aspect din sala care oglindește cucerirea independenței naționale a României (1877—1878).

Morala muncii.

Atitudinea

socialistă

față de muncă

Ca reflectare a existenței și conștiinței sociale și expresie a cerințelor vieții materiale și spirituale ale societății, normele morale, recunoscute ca îndatoriri față de societate, se manifestă ca impulsuri, mobilități ale atitudinilor și faptelor săvârșite de om. În procesul dezvoltării concepțiilor și normelor morale se realizează progresul moral, ca parte componentă a progresului social. Evoluția în acest domeniu este rezultatul influenței mai multor factori, adesea contradictorii, care fac ca aceasta să aibă loc în condițiile valorificării critice a tradițiilor și afirmării noului, în opoziție cu moravurile, atitudinile și deprinderile vechi, retrograde.

Intrucât morala reflectă implicit relațiile individului cu semenii săi, relații create și reglementate în mod necesar ca o condiție a menținerii vieții, istoric vorbind, normele morale au apărut, de fapt, odată cu munca. Astfel, domeniul muncii reprezintă mediul fundamental al apariției valorilor morale, conținutul și formele muncii fiind nu numai un izvor principal al normelor de conduită, dar și un factor esențial al evoluției lor, al progresului moral.

Evident, nu este lipsit de interes să avem în atenție influența factorilor din afara muncii: familie, școală, instituțiile de cultură, prietenii și, în general, viața socială în tot ansamblul ei, precum și factorii de natură psihologică care influențează formativ atitudinea și comportamentul moral. Se poate astfel spune că morala oamenilor, conținutul ei, sint determinate de activitatea lor, de sistemul de relații în cadrul activității, de gradul de apropiere față de valorile ideologice și culturale și de reacțiile la diferiți stimuli de ordin psihologic.

În opoziție cu concepția și atitudinea claselor exploatare față de muncă și normele morale, poziția și morala oamenilor muncii este virtual bazată

pe echitate, pe necesitatea de a trăi din munca proprie, de a respecta disciplina și îndatoririle profesionale.

Clasicii marxism-leninismului plasează procesul de perfecționare morală a omului, în domeniul muncii, demonstrându-se că există o unitate dialectică între efortul transformator al realității inconjurătoare și modelarea trăsăturilor umane.

Documentele partidului nostru sint o ilustrare vie a acestui adevăr raportat la condițiile țării noastre. Adresându-se tineretului la Congresul al IX-lea al U.T.C., în februarie 1971, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că „În uriașul proces novator, care domină toate compartimentele vieții românești se plămădește omul nou al epocii socialiste, omul liber, stăpin pe soarta sa, pătruns de înalta menire socială, cu un moral și o conștiință ridicată, animat de devotament și spirit de răspundere față de patrie, față de popor. Rezultatul cel mai remarcabil al operei de construcție socialistă este evoluția politică și spirituală a constructorilor socialismului însuși“.

Relațiile sociale socialiste în care oamenii muncii sint nu numai producători de bunuri materiale și spirituale, dar și proprietari ai mijloacelor de producție, din această condiție decurgând dreptul lor nestingherit de a participa la conducerea și organizarea producției generează norme morale noi, creează posibilitatea practică a manifestării unei noi atitudini față de muncă și de bunul obștesc. Responsabilitatea față de îndatoririle sociale și profesionale are un nou conținut, apar noi elemente motivaționale ale disciplinei, inițiativei, creativității, spiritului de întraajutorare și colaborare, eroismului și spiritului de sacrificiu.

Noul Cod al Muncii, sublinind natura orinduirii noastre, consfințește și noul conținut al relațiilor de muncă: „În Republica Socialistă România exploa-

tarea omului de către om a fost desființată pentru totdeauna. Economia națională, relațiile sociale se întemeiază pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție a cărei creare și dezvoltare formează temelia relațiilor sociale de tip nou, de întraajutorare și colaborare între toți oamenii muncii de la orașe și sate — români, maghiari, germani, sîrbi și de alte naționalități — înfrățiți în procesul muncii, în opera de făurire a socialismului și comunismului în patria noastră“.

Atît existența relațiilor socialiste de producție, cît și ampla activitate educativă desfășurată de partid, organizațiile sindicale, de tineret și femei, de instituțiile cultural-educative și sportive, școală și familie, exercită o puternică înfrurire asupra opiniei și atitudinii față de muncă, contribuie la însușirea conștientă de către fiecare a rolului și importanței muncii ca supremă valoare. Educația prin muncă și pentru muncă, ce se desfășoară larg în școlile de toate gradele, indică, în același timp, programul complex de educare morală și civică a tineretului, de apropiere a acestuia de producție, de muncă social-utilă.

În acest cadru de relații și mediu educațional se creează un vast cîmp de manifestare a atitudinii noi față de muncă, de afirmare a devotamentului față de noua orînduire, a spiritului colectivist, a demnității și mîndriei naționale, a atitudinii internaționaliste, de prietenie frățească cu oamenii muncii de pretutindeni și de solidaritate cu cei ce luptă pentru o dezvoltare liberă și independentă. Muncind neobosit pentru continua înflorire a patriei, fiecare om al muncii din țara noastră, întregul nostru popor este în același timp un factor activ în viața internațională, în lupta pentru libertate

Prof. ELENA COJAN

(Continuare în pag. a IV-a)

și progres, îmbinând organic patriotismul socialist cu internaționalismul.

În societatea socialistă unde munca și rezultatele sale devin nemijlocit sociale, realizându-se de toți, spre binele tuturor și fiind considerate, în fapt, principal criteriu de apreciere a valorii omului, se înfăptuiește pentru prima dată în istoria omenirii participarea entuziastă și creatoare a maselor.

Astfel, noua atitudine socialistă față de muncă, realizându-se în condițiile de colaborare tovarășească profund umanistă, are o înaltă semnificație etică, ea fiind desfășurată nu numai pentru sine, dar și pentru interesele societății, pentru progresul omenirii. Conștiința acestei poziții, la care îl înalță munca pe fiecare membru activ al societății noastre, este generatoare de noi valențe morale, cultivă sentimentul participării generoase la construirea viitorului.

Atitudinea socialistă față de muncă este un principiu fundamental al eticii noi. Ca cerință morală generală, ea constituie conținutul esențial al normelor moralei socialiste și se manifestă ca trăsătură dominantă în toate formele activității sociale, caracterizând participarea activă, direct angajată și complexă a personalității umane în procesul construcției societății socialiste multilateral dezvoltate. De aici rezultă că principala obiectiv al activității educative este transformarea principiului etic în înțelegere conștientă și în sentiment individual pentru toți membrii societății. Când munca și poziția fiecărui individ față de muncă devin motive intime ale participării, când deprinderea de a munci devine o necesitate vitală, o plăcere și o satisfacție personală se creează adevăratul cadru al înfloririi personalității umane.

Atitudinea socialistă față de muncă presupune **răspundere și respect**, poziție intransigentă față de încălcarea principiilor socialiste ale muncii, a oricăror încercări de însușire prin abuz, necinste sau înșelăciune a roadelor activității altora, precum și combativitate fermă și deschisă față de parazitism, tendința de a trăi pe seama societății.

În țara noastră, fiecărui cetățean i se asigură un loc de muncă potrivit pregătirii și capacității sale, oferindu-i-se încă de la vârsta de 16 ani, în cazul în care nu-și continuă studiile, posibilitatea afirmării aptitudinilor și priceperilor.

Hărnicia tradițională a poporului nostru, stimulată de locul de onoare pe care îl ocupă munca și de cointeresare mo-

rală și materială, bazată pe etică și echitate, **conștiințozitatea, corectitudinea**, izvorite din înțelegerea sensului muncii, a finalității ei, concretizată în creșterea nivelului de bunăstare personală și colectivă, **elanul și abnegația**, manifestate în amploarea mișcării pentru scutirea termenelor de îndeplinire a cincinalului, în angajamentele luate în cadrul întrecerii socialiste, sint trăsături ale respectului și poziției față de muncă, ale modului de a trăi și gândi, proprii omului înaintat al timpului nostru.

Atitudinea socialistă față de muncă presupune, de asemenea, **dragoste de muncă, atașament constant pentru profesiunea aleasă, mobilizarea tuturor resurselor** pentru a contribui activ la stabilirea performanțelor, la creșterea prestigiului profesiei. Pasiunea pentru meseria dorită, aleasă și practică devine un resort care declanșează energia creatoare și interesul superior față de muncă, face din actul muncii un act de dăruire, de conștiință patriotică. Pentru omul pasionat de profesiunea sa, munca se împletește cu dorința de autodenășire, titlul de „cel mai bun în meserie“ în cadrul olimpiadelor și concursurilor pe profesii fiind dorit și râvnit. În aceste condiții se naște pasiunea cercetării „secretelor“ meseriei, punerea în valoare a competenței individuale, a capacității de producție a mașinilor, valorificarea superioară a timpului de lucru și materialelor, având ca rezultată creșterea randamentului, a eficienței sociale a muncii.

Atitudinea socialistă față de muncă este implicată o atitudine creatoare, novatoare, expresie a ridicării pe o treaptă calitativ superioară a relațiilor de producție, a conștiinței politice și profesionale și a gradului de cunoaștere științifică. Promovarea noului în muncă reflectă moralitatea omului muncii în dubla calitate de producător și de proprietar, care se definește atât prin ceea ce se realizează, cât și prin ceea ce gândește, explorează, caută, perfecționează. În acest context se înscrie **mișcarea inovatoare**, manifestare cu caracter de masă pentru promovarea tehnicii înaintate și important factor de creștere a avuției naționale.

Atitudinea socialistă față de muncă presupune **responsabilitate angajată practic** atât în producerea bunurilor materiale și spirituale, cât și în exercitarea atribuțiilor de participare la conducerea și organizarea producției. Îndeplinirea planului de stat la toți indicatorii, realizarea unei producții de calitate superioară, îndeplinirea sarcinilor de export, folosirea rațională și eficientă a mijloacelor de producție, dar, în același timp și partici-

parea activă la adunările oamenilor muncii ori în organele colective de conducere, reflectă noua poziție a muncitorului-proprietar. El este astfel nu numai executorul sarcinii de plan, ci și cel ce elaborează soluțiile și stabilește modalitățile de valorificare a rezultatelor muncii, care chibzuieste și gospodărește bunurile încredințate de societate.

Atitudinea socialistă față de muncă presupune în mod necesar disciplină și inițiativă, componente inseparabile derivate din noua morală a muncii. În condițiile societății noastre, disciplina socialistă a muncii are un sens polivalent. Ea nu se referă numai la respectarea orei de intrare și ieșire, ci la întregul timp, la folosirea integrală a celor 480 de minute. Ea conține cu necesitate respectarea strictă a disciplinei de plan — îndeplinirea indicatorilor în timpul planificat și de calitate — a disciplinei tehnologice și contractuale, utilizarea mașinilor, respectarea normelor de consum și de protecția muncii, organizarea științifică a locului de muncă. Disciplina socialistă a muncii implică respectarea secretului de stat, anărarea avuției obștești, a tuturor regulamentelor și normativelor stabilite în întreprindere și loc de muncă: implică, de asemenea, o comportare civilizată, atitudine corectă față de tovarășii de muncă etc.

O mare atenție și pretuire se acordă spiritului de inițiativă, care nu are nimic comun cu încălcarea reglementărilor și disciplinei, ci, dimpotrivă, le întărește și le valorifică în interesul societății. Disciplina nu este o frână în calea afirmării inițiativei, iar inițiativa nu este o atitudine de eludare a normelor general admise. Inițiativa trebuie raportată la rolul pe care îl are pentru realizarea sarcinilor de plan, pentru perfecționarea tehnologiei de fabricație, organizarea mai bună a producției și a muncii, ușurarea efortului fizic, creșterea randamentului în muncă etc.

Normele vieții și muncii comunistilor, ale eticii și echității socialiste, adoptate la Conferința Națională a Partidului Comunist Român din iulie 1972, pornind de la concepția că partidul sint oamenii, iar istoria sa este istoria oamenilor, cer comunistilor să fie un exemplu de înaltă înaltă moral-politică, de devotament fierbinte și spirit de sacrificiu pentru cauza fericirii poporului, a promășirii patriei, pentru cauza socialismului și comunismului, considerând ca datorie fundamentală aceea de a-și consacra întreaga energie, capacitatea de muncă și pricepere opere de fărîngere a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Apărarea patriei socialiste, îndatorire de onoare a tuturor cetățenilor

1. Concepția Partidului Comunist Român cu privire la apărarea patriei socialiste.

În ședința din 28 decembrie 1972, Marea Adunare Națională a votat Legea nr. 14/1972 privind organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România.

Adoptarea de către forul suprem al puterii de stat a acestui deosebit de important document politic și juridic constituie încă o expresie a preocupărilor constante ale conducerii partidului și statului nostru pentru traducerea în viață a hotărârilor Congresului al X-lea al partidului și ale Conferinței Naționale din iulie 1972 îndreptate spre perfecționarea continuă a organizării și conducerii societății, în scopul așezării ferme a întregii vieți sociale pe temeiurile legii.

Organizarea apărării naționale a țării noastre are la bază, așa cum se prevede în preambulul legii, „...politica generală a Partidului Comunist Român de construire a socialismului și comunismului, de întărire a prieteniei, colaborării și alianței cu țările socialiste în conformitate cu principiile marxism-leninismului, ale internaționalismului proletar, de promovare a relațiilor de bună vecinătate și conviețuire pașnică cu toate statele, indiferent de orânduirea socială...”

Ideea fundamentală a concepției militare a partidului, care reflectă fidel principiul marxist cu privire la înarmarea de către revoluție a întregului popor constă în faptul că apărarea patriei socialiste, victoria într-un război antiimperialist de apărare pot fi asigurate numai prin lupta generală a maselor populare înarmate.

Această doctrină militară a țării noastre a fost subliniată cu claritate de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care a arătat că: „În

condițiile de azi, în cazul unui război, nu numai armata, ci toți cetățenii trebuie să fie gata de a lupta pentru apărarea libertății, suveranității și integrității patriei. Noi apreciem că un război antiimperialist, un război de apărare nu poate fi decât un război popular și că victoria se va obține nu numai pe frontul de luptă, ci prin lupta generală a întregului popor“¹⁾.

Istoria universală a demonstrat că lupta care ridică la arme întregul popor reprezintă mijlocul cel mai eficient de autoapărare a unei națiuni, că nu poate fi înghițit poporul care dorește să trăiască în libertate.

O scurtă incursiune în istoria noastră națională ne arată cu deplină claritate că participarea maselor, sub diferite forme, a ocupat un loc important în organizarea militară a țării.

Astfel, marele nostru istoric Nicolae Iorga, în monumentală „Istorie a armatei românești“, apărută în anii 1910 și 1919, pornind de la premisa, demonstrată științific, că, înainte de apariția feudalismului, pe teritoriul țării noastre, forma de organizare a societății românești a fost obștea sătească, ajunge la concluzia că „Cea mai veche alcătuire obștească a românilor se razimă pe datoria de a lupta a tuturor“²⁾.

Ideea creării unei armate populare și înarmarea poporului de către revoluție au fost înscrise ca un obiectiv fundamental în programul socialiștilor români din 1866, în programul cluburilor muncitorești din 1890 și în programul Partidului Social-Democrat al Muncitorilor din România creat în 1893.

Mai pe larg a fost expusă în „Programul Partidului Social Democrat din România“, elaborat la congresul de reconstituire din 1910 în care se spunea: „Considerând armata numai ca un mijloc de apărare a țării, iar nu ca un mijloc de reprimare a clasei muncitoare în luptele ei de emancipare, cerem: prefacerea armatei permanente în miliția națională. Miliția națională înseamnă poporul înarmat...“³⁾.

Operele de înaltă valoare făurite în trecut sînt așezate la locul cuvenit în patrimoniul României noi.

„Partidul nostru, societatea socialistă — subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu — cultivă respectul față de tradițiile culturale, înaintate și, totodată, dorința creatorilor de a le dezvolta, de a le depăși“⁴⁾.

Din glorioasele tradiții seculare ale poporului român, din învățătura marxist-leninistă și practica revoluționară din țara noastră, precum și din condițiile concrete și stadiul de dezvoltare a societății socialiste românești s-a inspirat Partidul Comunist Român cînd a inițiat legea privind organizarea apărării naționale a Republicii Socialiste România.

Fiind constant orientată spre asigurarea muncii constructive, creatoare a poporului român, a independenței noastre naționale, activitatea Partidului Comunist Român în vederea organizării apărării patriei este în deplină concordanță cu aspirațiile poporului român cu eforturile depuse pentru dezvoltarea relațiilor de colaborare, de bună vecinătate și conviețuire pașnică cu toate țările, avînd drept fundament principiile independenței și suveranității naționale, deplinei egalități în drepturi, neamestecului în treburile interne și avantajului reciproc. Contribuind efectiv la adoptarea principiilor dreptului internațional contemporan, principiilor codificate de Organizația Națiunilor Unite cu doi ani în urmă, România acționează perseverent pentru excluderea forței și amenințării cu forța în soluționarea problemelor litigioase, militează neabătut pentru crearea unui climat de încredere și securitate pe continentul nostru și în lume.

Cu toate acestea, existența forțelor retrograde, ostile socialismului presupune obiectiv menținerea unui pericol virtual de agresiune.

De aceea, partidul nostru, purtînd înalta răspundere față de interesele fundamentale ale patriei socialiste, față de viitorul națiunii noastre și față de comandamentul suprem privind păstrarea neștirbită a independenței, suveranității și integrității teritoriale ale țării, acordă o importanță deosebită întăririi permanente a capacității de apărare, pregătirii întregului popor pentru a fi în măsură să respingă la nevoie orice agresiune imperialistă.

2. Apărarea patriei socialiste — cauză și operă a întregului popor

Are o mare însemnătate consacra în lege a tezei doctrine fundamentale a Partidului Comunist Român, potrivit căreia victoria într-un război antiimperialist de apărare nu se poate obține decât prin lupta generală a întregului popor.

În această viziune, apărarea patriei reprezintă datoria sfîntă a fiecărui cetățean al Republicii Socialiste România, dovada supremă a dragostei față de patria strămoșească, a devotamentului față de cauza socialismului, din care derivă dreptul și obligativitatea tuturor cetățenilor români, bărbați și femei, fără deosebire de naționalitate, religie sau ocupație de a participa la una din formele de pregătire militară prevăzute prin lege, de a-și însuși mînuirea

Colonel de justiție IOAN STOICA
doctor în drept

(Continuare în pag. a VI-a)

Școala și producția

În cadrul convenției de colaborare cu Institutul de cercetări pedagogice din București, Inspectoratul școlar al județului Teleorman a organizat, la Drăgănești-Vlașca, o dezbateri cu maiștrii-instrucții pe tema: „Aspecte metodice ale instruirii practice a elevilor în întreprinderi”. Au participat, din partea Institutului de cercetări pedagogice, prof. Costin Ștefănescu, șef de secție, prof. dr. Petre Bărbulescu și ing. Valentin Vișan. Din partea Inspectoratului școlar județean, ing. Gheorghe Florea a prezentat o informare privind organizarea și desfășurarea pregătirii tehnico-productive în liceele și școlile de cultură generală din județ.

În informare s-a arătat că în comparație cu anii trecuți, a crescut ponderea atelierelor cu profil industrial (lăcătușărie, tâmplărie, textile etc.). Inițierea elevilor în diferitele meserii, ilustrată procentual, nu ni s-a părut în toate cazurile judicioasă. De pildă, din totalul de aproape 28.000 de elevi, (din care 18.000 în școlile sătești), 37% se inițiază în croitorie și artizanat și numai 1% în meserii legate de mecanizarea agriculturii. Am reținut, ca adecvată, orientarea pregătirii tehnico-productive în circa 20 de școli generale din zonele de irigație Turnu-Măgurele și Zimnicea spre activități adiacente cu meseriile legate de exploatarea și întreținerea sistemelor de irigație. Pe de altă parte activitatea de instruire a elevilor direct în producție este privită, încă, în multe școli, cu neîncredere sau prudență, după cum în altele se simte lipsa unei orientări în ce privește organizarea, metoda și desfășurarea ei. Imprejurări ce au determinat intervențiile pe care le consemnăm:

De la „Așa am procedat”, la „Așa propunem”...

Ancu Mărăcine, Liceul „Unirea” Turnu-Măgurele: Cum am procedat noi? În primul trimestru, în cadrul atelierului-școală, am urmărit ca elevii să-și însușească unele cunoștințe de bază privind tehnologia materialelor, documentația tehnică, mînuirea uneltelor în specialitatea tâmplărie. Începînd cu trimestrul II, elevii au fost integrați în producție, pe echipe, și acestea repartizate echipelor de muncitori. Prin rotație, elevii au parcurs toate operațiunile prevăzute de programă, de la mate-

ÎN JUDEȚUL TELEORMAN EXPERIENȚE ȘI CERTITUDINI

ria primă la produsul finit, mobila, folosind o tehnologie modernă. Avantajele, din punct de vedere educativ, ale integrării în producție, sînt certe: elevul trăiește nemijlocit climatul real de muncă, prezența muncitorului fiind pentru el un îndemn și un exemplu. Dar nici dezavantajele nu lipsesc: elevii nu beneficiază în permanență de o îndrumare pedagogică, se riscă o învățare meșteșugărească, nu așa cum ar trebui, științifică.

Emil Petrescu, Liceul din Zimnicea: În anul școlar trecut, liceul nostru a repartizat, pentru instruire tehnico-productivă, două grupe de elevi în secția de covoare a I.L.L. „Flamura roșie” și o altă grupă la fabrica de pasmanterie. Astfel, fetele instruite în producție urmează să fie angajate, pe baza unui examen sumar, de către unitățile respective. Meseria fetelor cerînd mult exercițiu, le-am repartizat câte una la un gherghet, de care răspunde o muncitoare cu o calificare superioară. Pentru băieți, am adoptat forma de instruire colectivă: brigăzi mixte, alcătuite din muncitori și elevi.

Ion Postelnicu, Școala generală nr. 4, Alexandria: Pentru înlăturarea acestui neajuns și a altora, cadrul de bază al instruirii tehnico-productive ar putea rămîne atelierul-școală organizat în întreprinderi, cu obligația ca aceasta să-l dozeze și să asigure elevilor echipamentul de protecție. De asemenea, deșeurile rezultate din procesele de fabricație pot trece în atelierul-școală din întreprindere, pentru ca elevii să confecționeze din ele diferite obiecte de uz casnic etc., mijloc în plus de atracție.

Petre Ivan, Liceul Drăgănești-Vlașca: Este clar că, pentru a trece direct în producție, elevii trebuie să fie inițiați în tainele meseriei, la nivelul atelierului-școală. Dacă atelierul este dotat, astfel încît să permită desfășurarea activității în flux, el se poate transforma în „atelier de producție” și instruirea poate continua, cu unele modificări în organizare, alcătuiindu-se, de exemplu, brigăzi de elevi. Avînd ca model brigăzile de muncitori, elevii ar beneficia de întărirea relațiilor prietenești, de ajutor în muncă și ritmul muncii ar fi adecvat particularităților de vîrstă și individuale.

„Dacă întreprinderea nu ne vrea, noi o vrem!”

Eugen Jiba, Liceul „Unirea”, Turnu-Măgurele: În realitate, unele în-

treprinderi „patronează” numai cu numele... Am cerut Combinatul de Îngrășăminte chimice să ne utilizeze atelierul. Întîi, conducerea ne-a cerut echivalentul în bani, apoi s-a apărut zicînd că n-a primit, în acest sens, directive. Aș spune, parodînd: „Dacă întreprinderea nu ne vrea, noi o vrem!”

Constantin Ionescu, Liceul nr. 1, Roșiori de Vede: „Argumentul” pentru care atelierul-școală va trebui să rămînă pionul nr. 1 în pregătirea tehnico-productivă e simplu: majoritatea elevilor noștri vin de la țară, le lipsește contactul cu sectoarele industriei, încît, în primii doi ani, tot în atelier e bine să-i instruiem. Dar ce te faci, cînd dotarea e necorespunzătoare, cu pasivitatea unor întreprinderi?

Factorul principal rămîne școala...

Petre Negea, Școala generală nr. 1, Roșiori: Dacă școala rămîne factorul principal în instruirea tehnico-productivă este firesc ca rațiunile pedagogice să predomină. Și este normal să verificăm gradul de corespondență a programelor. Căci, de exemplu, programa instruirii prevede, la clasa a VI-a, prelucrarea metalelor, fără ca elevii să aibă încă volumul necesar de cunoștințe de fizică, chimie, desen. Realizăm, astfel, o instruire științifică? O punere de acord a programelor de învățămînt ne-ar ajuta foarte mult.

Victor Olteanu, Școala generală nr. 3, Roșiori: Consider că nu am rezolvat în întregime problema pregătirii tehnico-productive, dacă acordăm absolvenților școlii atestatul de inițiere în meserie, atîta timp cît nu le asigurăm gradul corespunzător de cultură tehnică, de care beneficiază absolvenții școlii profesionale. Și — venind mai aproape de specificul școlii — m-aș pronunța pentru notare în aprecierea rezultatelor la pregătirea tehnico-productivă.

Cine este, ce face maistrul-instructor?

Stelian Dumitrache, inginer, directorul Școlii profesionale de mecanici agricoli, Roșiori: Ar trebui precizat că, cel puțin deocamdată, pregătirea tehnico-productivă nu califică, ci inițiază și, mai ales, orientează elevii... În această situație, maistrului-instructor îi revin sar-

cinți de pedagog, care nu se poate mulțumi să conducă elevii la întreprinderi și să-i încredințeze muncitorilor. La fel ca și în atelier, în întreprindere, maestrul-instructor organizează un tip aparte de lecție, explicînd elevilor temeiul științific al unor faze ale procesului tehnologic, iar la sfîrșitul zilei procedează la un fel de fixare, analizează, trage concluzii. Toate acestea însă presupun ca el însuși să posede cunoștințe tehnice și științifice, să aibă, adică, o specializare în direcția în care instruieste. De asemenea, este oportun să cunoască bine specificul întreprinderii.

Ing. Gheorghe Florea, Inspector școlar: Într-adevăr, de multe ori rolul maestrului-instructor este denaturat, fie în sensul că face de toate, fie că nu se ocupă decît de repartizarea elevilor pe echipe, în întreprindere. De aceea, o măsură a inspectoratului nostru județean este ca, în fiecare an, toți maiștrii-instrucții să se încadreze timp de două săptămîni în producție, în întreprinderea în care vor coordona instruirea. Este tot atît de adevărat că la îndemîna maiștrilor-instrucții nu se află încă foarte necesarele îndrumătoare, indicații metodice etc.

Într-o formă sau alta, să asigurăm conținutul!

Luînd cuvîntul în incheierea dezbaterilor, prof. dr. **Petre Bărbulescu** a arătat că formele multiple ale activității în discuție nu sînt de natură să îngrijoreze, ele fiind expresia condițiilor diferite. Esențial este ca, indiferent de cadrul ales, să fie asigurat conținutul, scopul educativ al activității de pregătire tehnico-productivă, să fie înțeles de către elevi sensul ei social. Desigur, atelierul-școală nu pot oferi elevilor totuși despre muncă și nu pot reproduce aldoma toate profesiile practicate în țară. Totuși, ele se recomandă în pregătirea elevilor în prima etapă (clasele V-VIII și, la liceu, anii I-II), urmînd ca etapa următoare să coincidă cu instruirea acestora direct în producție (clasele IX-X, respectiv anii III-IV). O mare atenție trebuie acordată ergonomiei muncii școlare, deoarece elevul încă nu produce, ci învață să producă, în virtutea „legilor” învățării. Ritmul de muncă nu va fi acela al muncitorului, ci unul corespunzător vîrstei, cu pauze necesare pentru odihnă etc. Folosind mai departe și potențînd atelierul, preocupîndu-se de calificarea maiștrilor-instrucții, școala va putea aduce în întreprindere elevi pregătîți în mod real pentru muncă. Institutul de cercetări pedagogice — a spus în final prof. dr. Petre Bărbulescu — lucrează la un regulament al activității de atelier, care va veni în sprijinul maiștrilor-instrucții.

DRAGOMIR MAGDIN

(Urmare din pag. 1)

lul lecției, în care învățătorul a citit, cu un remarcabil talent lectura din carte, iar elevii au cîntat două strofe din „Hora Unirii” a semănat cu acele încheieri de spectacol de la care te ridici cu inima încărcată de bucurie, de plăcere, de mulțumire. Nu cred că vreunul din cei treizeci de copii cîți au urmărit și au participat la această lecție, va uita vreodată cum le-a înfățișat dascălul lor domnia lui Cuza Vodă. Așa după cum nu pot eu să uit cum mi-a predat învățătorul meu Nicolae Dandu, bătălia de la Războieni, ori cum mi-a înfățișat profesorul meu de liceu Nicolae Stoenescu lecția despre revoluția franceză. Dar predăm tot așa, lecții de neuitat? Nu. Din păcate, nu. Nu-i ușor să predai nici matematica, nici fizica. Dar a predă istoria așa cum trebuie este deosebit de greu. Căci dacă datele de la matematică se pot opri și găzdui foarte bine numai în creier, cele din istorie trebuie

Lecția de istorie, mijloc de umanizare

să coboare și să se instaleze și în inimă. Vorbim adesea despre predare audio-vizuală, despre problematizare. Și lecția de istorie se pretează la multiple și varii experiențe metodice, pe care le întreprind colegii în toate școlile țării. Există o mare grijă pentru imaginea însoțitoare în lecție: albumul, diapozitivul, filmul, harta schema, jocul. Mulți colegi își duc școlarii și măcar o parte din lecții le fac în muzeu. Am întîlnit elevi în excursii cu tematica de istorie. Am văzut și cabinete de istorie bogat înzestrate, cu obiecte, documente și material beletristic destinat pentru completarea lecțiilor și înviorarea lor.

Toate sînt foarte bune. Mai trebuie

însă, totdeauna, și ceva în plus. Mai trebuie un dram de suflet și talent. Iorga spunea: „Științele fizico-naturale, cele matematice ridică spiritul pe culmi de unde viața se vede fără relief, culoare și interes: istoria nu numai că se lasă în mijlocul vieții, dar o lărgeste prin prospectiva imensă a trecutului, prin presimțirea viitorului fără de capăt. Nu există disciplină omenească prin care să ne facem mai sociabili, mai altruști, mai iubitori de om și de viață... Istoria e disciplina cea mai umană din toate”.

Datoria și rolul istoriei în școala de cultură generală este tocmai aceasta: de a ajuta, ca și fizica, și matematica, și chimia, și mecanica, aceste admirabile și vitale științe să fie, pentru om, în slujba omului, nu împotriva lui. Să fie, adică, și ele umane, perfect umane.

Altminteri nu va fi bine. Să fim înțeleși istoria ar putea ajuta „ucenicul vrăjitor” să nu uite cuvîntul magic

Schimbări discrete în structura aspirațiilor la tineretul școlar

Nu de puține ori ni se impune cerința de a cunoaște mai bine „cauzalitatea psihică” inclusă în construcția socială. În acest context ne întrebăm dacă și în ce direcție există schimbări ale spiritualității ființei umane și mai ales ale personalității tineretului sub influențele convergente ale prezentei și creșterii socialismului ca realitate socială?

Nu este greu să stabilim faptul că modul de a fi atent, a observa, a compara, a generaliza, abstractiza (însușiri de formă și de funcționalitate ale percepției și gândirii), ca și alte caracteristici ale personalității (trăsături de caracter) se schimbă lent, dar sesizabil de la o generație la alta. Copiii din zilele noastre trăiesc într-o lume de mare densitate în ceea ce privește informația despre construcția vieții sociale și suportă influențele permanente ale unei „băi culturale” ce este străbătută de principalele aspirații de parcurs spre socialismul multilateral dezvoltat. Acest fapt creează condiția unei permanente combustii direcționate a formării personalității. Dar toate aspectele la care ne-am referit mai sus au o curbă de dezvoltare lentă, un coeficient de schimbare care întărește ipoteza dezvoltării lente a conștiinței, mai lentă decât a cadrului material-economic al societății. Există un instrumentar psihic, extrem de mobil, care are o mai evidentă capacitate de modificare sub influența vieții sociale. E vorba de aspirații, dorințe, năzuințe. Aceste aspecte proiective ale personalității pătrund ca niște nevăzute vilozități în viața socială, hrănind-o și alimentându-se din substanțele ei.

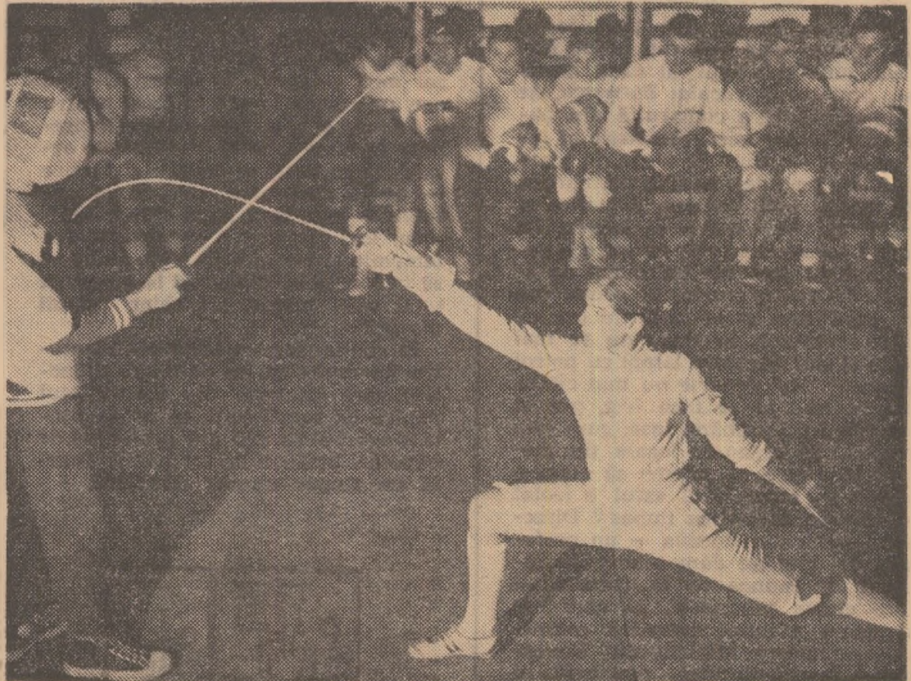
Deși între aspirația de a face o excursie și aceea de a avea o bibliotecă sau de a deveni inginer, există diferențe foarte mari din punct de vedere psihologic, aceste proiectii ale personalității, prin aspirații, sînt relativ asemănătoare. Din cauză că aspirațiile construiesc o schemă ideală a viitorului, caracteristicile lor prezintă mai mult decât importanță psihologică. Și aceasta cu atât mai mult cu cît ele sînt instrumente de schimbare a societății implicate în tehnologia construcției material economice. Ori-

cît de eterogene și nesemnificative ar părea, aspirațiile constituie un material psihologic deloc de neglijat. Ele ne atrag atenția asupra calității adaptării sociale și a înălțimii spirituale la care se ridică construcția socială a viitorului în edificul personalității umane.

Nenumărate anchete sociale privind aspirațiile profesionale sau alte zone ale viitorului (ce dorești să faci cel mai mult în viață?) arată că aspirațiile copiilor școlari de 10—14 ani sînt impregnate de substanța socialismului. (Vreau să devin folositor socialismului. Vreau să ajung un om adevărat. Vreau să învăț ca să ajung un om de nădejde. Etc.) Între 14—18/19 ani, această proiecție angajată fără nici o condiție, devine mai reticentă. Există un coeficient de ușoară contradicție a aspirațiilor. Am vrea să ne referim la condiționarea acestui fenomen aparent negativ. Aspirațiile, ca instrumente ale personalității, se ajustează în funcție de condițiile subiective și obiective ale practicii sociale individuale. Ajustarea aspirațiilor profesionale și de angajare socială se face prin intermediul **posibilităților** (a aptitudinilor și capacităților). Orientarea școlară și profesională are în atenție în mod mai expres procesul acestei dezvoltări. Școala creează condiția apropierei **posibilităților** de aspirații, fie prin ridicarea gradului de eficiență a **posibilităților**, fie prin cel de ajustare a aspirațiilor. Am atrage atenția asupra faptului că, în orientarea școlară, nu e întotdeauna privită cu atenție această relație. Empiric, ea se poate traduce în întrebarea: poate copilul mai mult? Dacă nu poate cît dorește și aspiră, înseamnă că nu dispune de suficiente **posibilități**; dacă poate mai mult înseamnă că nu sînt antrenate suficient aspirațiile sale. În acest caz este necesară o **muncă educativă în direcția creșterii nivelului de aspirații** și a angajării lor într-o relație de alimentare și interacțiune mai profundă cu **posibilitățile și capacitățile**. Or, dimensiunile acestei forme de educație rămîn încă adeseori neglijate. Și nu se cuvine.

Prof. univ. dr. URSULA ȘCHIOPU

INTERFERENȚE EDUCATIVE

Lecție de scrimă

Vacanța — amplu cadru educativ, reconfortant

Vacanța de primăvară din acest an se remarcă prin amploarea acțiunilor, prin cuprinderea masivă a elevilor în diferite activități, multe dintre ele inedite.

Realizarea unor asemenea acțiuni este posibilă datorită unor însemnate înlesniri făcute de către stat, asigurării unor condiții materiale, simțitor îmbunătățite față de anii trecuți. Astfel, pe baza unei hotărâri recente a Consiliului de Miniștri, fondurile rămase necheltuite de la acțiunile din vacanța de iarnă se folosesc, începînd din acest an, pentru tabere și excursii în vacanța de primăvară. De asemenea, Ministerul Turismului a creat facilități în organizarea excursiilor, acordînd reducerea costului excursiilor cu 50% pentru elevi, față de costurile obișnuite din timpul verii. Amintim totodată și accesul gratuit în vizitarea muzeelor, expozițiilor și caselor memoriale.

La aceste înlesniri, care determină o cuprindere sporită a elevilor, se adaugă o rețea de circa 50 tabere de odihnă de 7 zile — de regulă, la cabanele montane și în stațiunile balneoclimaterice — și peste 140 baze turistice, cu o capacitate de peste 25 000 locuri pe zi, care asigură pentru întreaga perioadă a vacanței de primăvară aproximativ 400 000 zile — cazare-elev.

Caracteristica principală a acestei vacanțe o constituie, ca urmare a înlesnirilor de mai sus, organizarea pe scară largă a taberelor de odihnă și excursiilor care, numai în această vacanță, cuprind peste 100 000 de elevi, tot atîția cîți, în urmă cu 5 ani au fost cuprinși în toate vacanțele unui an școlar întreg. Numai din municipiul București au plecat pînă acum în taberele de la Călimănești, Borsec, Slănic-Moldova, Tușnad, Sinaia, Bușteni, Predeal, Cheia, Poiana Izvoarelor, Poiana Secuilor peste 9 000 elevi. Alți circa 2 000 își petrec zilele de odihnă în stațiunea Neptun, pe litoral, fiind cazați în hoteluri confortabile, avînd la îndemînă bazine cu apă caldă, acoperite, pentru înot. În programul acestei tabere sînt înscrise și excursii.

Excursiile de cunoaștere a Capitalei, un alt punct important din programul acestei vacanțe, pentru vizitarea muzeelor și a unor obiective economice și social-culturale vor cuprinde peste 30 000 de elevi din toate județele. Alte zeci de mii participă la excursii interjudețene și județene.

Pe agenda acestei vacanțe s-a înscris, începînd din acest an, și organizarea fazei republicane a concursurilor de literatură română, matematică, fizică și chimie, sub for-

ma unor tabere de 7 zile. Spre deosebire de anii trecuți, cînd aceste concursuri se desfășurau în trimestrul III, timp de două zile, la București, stînjindu-se desfășurarea procesului de învățămînt, în acest an aceste concursuri — olimpiade — au avut loc în timpul vacanței, în trei centre universitare: Iași (literatură română), Craiova (fizică și chimie) și Constanța (matematică). Pe lîngă condițiile optime de desfășurare, concurenții au avut posibilitatea să cunoască instituțiile de învățămînt superior din localitățile respective, precum și unitățile economice și social-culturale.

Festivalul cultural-artistic al pionierilor și școlărilor — faza republicană, organizat de C.N.O.P. împreună cu M.E.I. tot în această vacanță — reunește sute de formații din școlile generale cu zeci de mii de participanți din toată țara. Din palmaresul concursurilor și festivalurilor acestei vacanțe nu lipsesc nici cele cu caracter sportiv. De curînd, s-a încheiat concursul republican de gimnastică, în zilele următoare se desfășoară: finalele de volei ale diviziei școlare, la Buzău; finalele diviziei școlare de baschet, la Brașov și festivalul ansamblurilor de gimnastică modernă, la Constanța.

„Săptămîna primăverii” adună mii de elevi într-o vastă desfășurare de forțe pentru sădirea și îngrijirea pomilor, înfrumusețarea școlilor precum și la unele acțiuni din campania de primăvară. Elevii din județul Botoșani au plantat în aceste zile peste 6 000 de pomi fructiferi și au efectuat 31 ha de împăduriri, au amenajat 5 000 mp spații verzi, au vîruiț 5 600 pomi pe șosele etc.; școlile din județul Timiș au plantat 1 000 de juzi pitici, 5 350 pomi fructiferi, 830 arbuști ornamentali, iar elevii din liceele silvice Timișoara, Ciocova și Lugoj au fasonat 7 000 bucăți material săditor; elevii din Bistrița-Năsăud au plantat 8 000 butași de salcie pe malul Bistriței și vor participa alături de populație la plantarea a 250 000 pomi fructiferi; elevii din județul Vaslui au plantat 50 000 pomi fructiferi, 516 000 puieti pentru împăduriri iar cei din județul Rădăuți 80 000.

Experiența pozitivă în pregătirea și desfășurarea acestei vacanțe pentru valorificarea potențialului ei politico-educativ constituie un prolog deosebit de important al „vacanței mari”, care va căpăta noi dimensiuni, prin diversificarea continuă a activităților și prin cuprinderea integrală a elevilor din școli în acțiunile ce se vor organiza

IOAN BARNA

În excursie prin
Cheile Bicazului

Foto: V. BOGDANEȚ

Subscriem și noi

O școală cu condiții total leșite din comun este cea din satul Racova, județul Vaslui, al cărei director, profesorul **Neculai Zărnescu**, ne scrie: „Școala e construită din pământ, cu clase mici, răcoroase și întunecoase. În timp de iarnă, în toate clasele e frig, deși se face permanent foc, astfel încât cadrele didactice și elevii se văd obligați să lucreze cu haine groase, aproape cu tot echipamentul cu care vin îmbrăcați de acasă. În zilele scurte, la prima oră de dimineață și la ultimele ore de după amiază, în clase nu se mai vede și sînt necesare lămpi cu petrol aprinse”. Mai departe nu mai cităm, pentru că... ni se face frig, pur și simplu. Ne întrebăm, însă, cum este posibil, ca organele locale (în primul rînd cele județene) să lase o școală — chiar dacă satul e izolat — într-un asemenea impas? Directorul școlii din Racova — un profesor, din cîte ne dăm seama, îndrăgostit de munca de la catedră — face cîteva propuneri, pe care le supunem atenției forurilor competente, inclusiv Ministerului Educației și Învățămîntului mai întîi, să se construiască un local nou de școală, corespunzător, în care elevii și profesorii să-și poată desfășura munca în condiții prielnice; avînd în vedere că satul e izolat, școala să fie considerată drept școală cu condiții grele (să se acorde mai multe burse și semiburse pentru copiii proveniți din familii numeroase, să se înființeze, măcar pe timp de iarnă, un internat și o cantină pentru elevii care locuiesc departe); să fie repartizate și aici cadre calificcate și... statornice. Propuneri la care subscriem și noi, alături de corespondentul nostru.

Un singur nume: omenie

„Casa de copii școlari din Pitești — ne scrie prof. **Const. C. Popescu** — s-a mutat de curînd într-un local nou, la a cărui construcție au muncit, după puterile lor, și elevii ce urmau să fie găzduiți aci. Apoi, cînd clădirea a fost terminată, copiii au fost repartizați să învețe la Școala generală nr. 12, din apropiere. M-a impresionat de la început grija părintească și căldura cu care ei au

fost primiți. Au fost repartizați cîte 3—4 într-o clasă, iar elevii mai vechi ai școlii doreau cu toții să aibă coleg de bancă un elev de la Casa de copii. În pauze, copiii își împart între ei bomboanele, merele și alte «bunătați». Mulți elevi de la Școala generală nr. 12 — mai ales cei mici — invită la ei acasă, după ore, pe colegii lor de la Casa pentru a se juca și a-și face temele împreună. Aceași sollicitudine față de orfanii o manifestă și cadrele didactice — de la directoare, pînă la educatoare — care stau toată ziua în mijlocul lor, pentru a-i pregăti cît mai temeinic și a-i face pe unii dintre ei să uite că abia de curînd le-au murit tatăl sau mama, ori chiar ambii părinți».

În continuare, corespondentul nostru dă multe nume de cadre didactice care muncesc din tot sufletul pentru ca acești copii să nu se simtă singuri și să lasă din ei oameni de nădejde. Strădaniile lor nobile poartă un singur nume: OMENIE.

Fals în acte publice

Se știe că orice încercare de falsificare a actelor publice este pedepsită aspru de legea țării. Și este normal să fie așa! Pentru obținerea unei diplome, de pildă, sau a unui certificat de absolvire a cutărei școli sau a cutărei facultăți, în urma cărorora ești investit cu dreptul de a ocupa o funcție în societate, este nevoie de ani întregi de strădanie. Dacă legea țării ar fi blinde, s-ar găsi destul binevoitori, cu inima largă, împărțind astfel de documente în dreapta și-n stînga: bineînțeles, nu pe gratis! Dar și așa, cîte unii mai riscă. „Poate scap de data aceasta” — își zice ei La fel, probabil, și-a zis și învățătorul Ion Neda, de la Școala generală din comuna Bănia, județul Caraș-Severin, cînd a eliberat unui cetățean un certificat fals de absolvire a șapte clase. Numai că falsul, cum se întimplă

de obicei în afacerile necurate, a teșit în curînd la iveală. Prin sentința nr. 533/1972 a Tribunalului județean (rămasă definitivă), Ion Neda a fost condamnat la 10 luni închisoare. Iar prin Ordinul nr. 3548/29 martie 1973 emis de Ministerul Educației și Învățămîntului — îndepărtat de la catedră. Acum, probabil, regretă gestul lui filotim. Dar prea tîrziu!

Fără briceag și toporișcă!

Un îndrăgostit de aurul verde al arborilor pare să fie maestrul-instructor **Virgil Chișoacă**, din Orșova, care ne trimite un articol patetic, pledînd pentru ocrotirea pădurilor din țara noastră: „Defrișarea în unele ocoale silvice s-a făcut irațional, iar consecințele nu au întîrziat să apară: alunecări de teren și eroziuni ale solului. Pe lîngă toate acestea, se mai adaugă și degradările poate involuntare ale copiilor care cutreieră pădurile, încrustînd date și nume în scoarța copacilor, rupînd puieții plămîzi în joaca lor neatență”.

Sîntem și noi de acord cu observațiile de mai sus ale maestrului-instructor. Învățătorii și profesorii din localitățile cu păduri în preajmă au datoria să însuflească elevii, mai mult decît au făcut-o pînă acum, sentimentul dragostei față de arbori, pe care să-i ocrotească, nu să-i schilodească cu briceagul și toporișca. De asemenea, trebuie alertați conducătorii excursiilor școlare, în al căror sezon am și intrat; căci nu o dată s-a putut observa cum potecile, poienele, crîngurile tinere pe unde își avea excursia itinerarul ajungeau într-o stare de plîns. Să nu uităm nici o clipă că pădurile, pe lîngă bogăția pe care o reprezintă pentru economia națională, dețin rezervele de oxigen pentru plămîni noștri!

D. CICHIRA

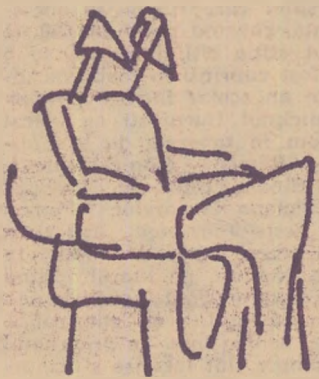
COMENTARIU

Prof. George I. Deca, Școala generală Bodești de Jos, jud. Neamț: În spiritul articolului „Dirigintele — portret robot” publicat în nr. 87/1973 al revistei noastre subliniam o problemă pe care o socotim deosebit de însemnată: răspunderea pentru educarea copiilor din fiecare clasă revine întregului colectiv de profesori al ei, nu doar dirigintelui. Obiceiul unor profesori — despre care ne scrieți — de a-l chema pe diriginte să rezolve el problemele disciplinare ce se ivesc la orele lor denotă nu numai o comoditate, dar și o foarte slabă orientare pedagogică. E un fel de a recunoaște în fața clasei că nu ai puterea sau priceperea să rezolvi singur problemele pe care ea ți le pune lăr elevul atît asteaptă...

Maria Antonescu și Silvia Bică, Grădinița cu cămîn nr. 2, Pitești: Inițiativa despre care ne vorbiți — înțîlnirea de lucru dintre educatoarele grădiniței și învățătoarele care lucrează de mai multă vreme cu copii proveniți din această grădiniță — apreciem că poate înlătura unele carente din activitatea cu preșcolarii, pentru buna lor pregătire în vederea intrării în clasa I

Utilă (pentru acomodarea copilu-

lui cu atmosfera din școală) ni se pare și măsura ca preșcolarii să fie aduși periodic în școală, să se organizeze șezători comune cu clasa I, ca și aceea de a „înainta învățătoarelor — o dată cu trecerea copilului la școală — o scurtă caracterizare, pentru ca acestea să-l cunoască de

la început înclinațiile, talentele, scăderile”

Florin Negoită, Școala generală Plopu, jud. Brăila: Atrageți atenția, pe bună dreptate, asupra necesității de a folosi integral și la cel mai înalt nivel didactic orele afectate prin planul de învățămînt educației fizice la clasele I—IV (se mai obișnuiește — spunetî dv. — ca la

timpul destinat zrelor de educație fizică, să se facă aritmetică sau citire”). Elevii trebuie ajutați să îndrăgească educația fizică și sportul, antrenîndu-i în activități frumoase, fiind noi înșine mereu alături de ei în aceste activități. Cereți chiar ca educatorul să se joace cu copiii „chiar dacă sîntem de două ori mai înalți ca ei și cu părul cărunt”. Sîntem convinși că aceasta contribuie la apropierea dintre elev și profesor, sporînd interesul celor mici față de activitatea pe care profesorul le-o propune.

Cît despre propunerea dv privind obligativitatea șahului începînd de la clasele I—IV („mai ales pe trimestrul II cînd condițiile climatice sînt nefavorabile în general”) o transcriem în atenția forurilor de resort — deși sîntem convinși că șahul cu toate resursele lui educativ-formative pe plan psihic — nu poate înlocui mișcarea în aer liber, exercițiile care călesc și fortifică nemijlocit organismul.

Insp. școlar Maria Boca, Sibiu: Am înțeles din scrisoarea dv că există la inspectoratul școlar județean o vie preocupare pentru cunoașterea conținutului procesului instructiv-educativ din școli. Ne-ar interesa — și, credem, și pe cititorii noștri — constatările și concluziile la care ați ajuns din studierea realităților școlare, măsurile concrete pe care le-ați luat pentru îmbunătățirea muncii.

A. CERNEA

CONSULTAȚII

Școala generală Buteni, jud. Arad, relatează că, în urma verificării financiare de fond, unei educatoare i s-a cerut să restituie indemnizația de instalare încasată la 1 septembrie 1971, pe motiv că „H.C.M. nr. 826/1951 a fost abrogată prin Decretul nr. 158/1970” și ne întrebăm dacă indemnizația a fost încasată legal sau ilegal.

— Indemnizația de instalare a fost încasată legal, iar imputația stabilită cu ocazia controlului financiar nu are suport juridic.

Prin H.C.M. nr. 826 din 11 august 1951, pe lîngă alte măsuri de îmbunătățire a condițiilor de trai și de muncă ale cadrelor didactice din învățămîntul elementar și mediu, prin art. 2, se institue acordarea unei indemnizații de instalare egală cu un salariu lunar educatoarelor, învățătorilor și profesorilor tineri, veniți pentru prima oară în învățămînt, într-o altă localitate decît cea în care au domiciliat. Paralel cu această hotărîre, pînă la apariția Decretului nr. 158/1970, problemele privind repartizarea în producție a absolvenților școlilor pedagogice și a instituțiilor de învățămînt superior erau reglementate și de Decretul nr. 180/1950 și H.C.M. nr. 918/1960. Prin Decretul nr. 158/1970 cu privire la repartizarea în producție a absolvenților instituțiilor de învățămînt superior, art. 30, se abrogă numai Decretul nr. 180/1950 și H.C.M. nr. 918/1960.

În concluzie, indemnizația de instalare se acordă educatoarelor și învățătorilor în temeiul art. 2 din H.C.M. nr. 826/1951, iar absolvenților instituțiilor de învățămînt superior de la învățămîntul de zi în baza art. 17 din Decretul nr. 158/1970.

Pentru rezolvarea acestui caz, recomandăm tovarășei educatoare ca, în situația în care controlul financiar nu și-a încheiat lucrările, să sesizeze Corpul unic de control al Comitetului executiv al Consiliului popular județean Arad, iar în caz de imputare să se adreseze comisiei de judecată, bazîndu-se pe prevederile legale menționate mai sus.

Prof. Coroescu Victoruț, Sălașu de Jos, jud. Hunedoara, relatează că după absolvirea universității cu examen de diplomă, cursuri fără frecvență, în anul școlar 1971/1972 a funcționat ca profesor suplinitor, salarizat cu 1720 lei lunar, avînd peste 5 ani vechime în învățămînt. Odată cu numirea în învățămînt ca titular, la 1 septembrie 1972, a fost încadrat ca stagiar cu un salariu de 1480 lei, pe motiv că nu avea definitivarea în învățămînt. Față de această situație ne roagă să-i comunicăm dacă încadrarea este bine făcută sau nu.

— Încadrarea dv. nu este bine făcută. Prin stabilirea salariului de 1480 lei pierdeți lunar cîte 240 lei din drepturile dv. Potrivit prevederilor Regulamentului privind numirea, transferarea și evidența personalului didactic de predare, aprobat cu Ordinul ministrului educației și învățămîntului nr. 12316/1969, art. 148, personalului didactic care a funcționat ca suplinitor și care este numit titular în învățămînt, i se menține gradația de care a beneficiat, pe baza caracterizării de la ultima unitate de învățămînt la care a funcționat.

În lumina celor de mai sus, vă recomandăm să solicitați inspectoratului școlar județean rectificarea încadrării dv. la 1720 lei.

Un grup de învățătoare de la Școala generală Casimcea, jud. Tulcea, ne întrebă dacă s-au modificat datele susținerii examenului de definitivare și gradul II.

— Nu s-au modificat aceste date. Între 1 și 7 iulie au loc examenele pentru definitivarea în învățămînt, iar între 8 și 15 iulie, colocviul pentru obținerea gradului II

Prof. IOAN BADIU

AL. ROȘCA:

„Creativitatea“

E.E.R., Colecția „Orizonturi“,
București, 1972.

Lucrarea urmărește prezentarea conceptului de creativitate sub multiplele lui fațete și reliefaarea acelor aspecte care pot avea utilitate în viața socială, cu precădere în activitatea instructiv-educativă. Actul de creație nu este o manifestare spontană și inconștientă a spiritului, ci o activitate susținută și îndelungată a acestuia, care apare în toate domeniile de activitate: știință, artă, tehnică, conducere ș.a.

Autorul întreprinde o clasificare

a elementelor care determină apariția și manifestarea creativității, precum și o ordonare a fazelor actului de creație (percepția, incubarea, inspirația sau iluminarea, verificarea sau revizuirea). Factorii creativității sunt grupați în: **factori subiectivi** (insușiri ale subiectului creator, intelectuali, motivaționali, temperamental, de caracter și aptitudini speciale) și **factori obiectivi** (condiții obiective de viață, factori social-educativi).

Creativitatea este legată nu numai de inteligență, de memorie, de existența unor aptitudini speciale, ci și de unele trăsături ale personalității. La finele capitolului „Factorii creativității“ autorul se ocupă de interrelația factorilor creativității, subliniind rolul primordial al factorilor motivaționali și de caracter.

Al. Roșca sintetizează mai multe concepții privitoare la detectarea creativității (predicție pe baza unor examinări psihologice — teste de inteligență, predicție pe baza notelor

școlare, pe baza unor activități cu elemente de creativitate).

Capitolul „Metode de cercetare a creativității“ operează trecerea în revistă a procedurilor concrete de cercetare a creativității: analiza biografică, analiza produselor creativității, metoda observației, studiul cazului, metoda convorbirii, investigarea statistică, istoriometria, metoda testelor, studiul longitudinal, metoda gemenilor, metoda experimentală, metoda modelării. Creativitatea nu se manifestă între anumite limite fixe și invariabile ale vârstei. Există manifestări timpurii ale creativității (dar care nu se confundă cu precocitatea) și manifestări târzii. Autorul stabilește frecvența contribuțiilor de mare valoare în știință, tehnică, literatură, muzică etc., la anumite vârste (subcapitolul „Creativitatea de-a lungul vârstei“). Pentru majoritatea domeniilor de activitate, vârsta cea mai productivă este, în general, cuprinsă între 30 și 40 de ani, dar creativitatea apare și înainte de 30 de ani

sau se prelungește și după 40 de ani. Marea variație a limitelor de vârstă între care se manifestă creativitatea este dată atât de „diferențele individuale și de domeniul de afirmare, cât și de diferențele în condițiile de mediu, în care persoana respectivă s-a dezvoltat și a lucrat“ (p 113).

Partea finală a lucrării are ca scop rezolvarea acelor factori care contribuie la cultivarea și educarea creativității, care favorizează formarea personalității creatoare și a colectivului creator. Aptitudinile nu sînt ereditare, rolul primordial în dezvoltarea lor avîndu-l educația, în speță, învățarea. Subcapitolul „Condițiile procesului de învățămînt care pot favoriza dezvoltarea creativității“ se adresează direct profesorului practicant și face apel la acel proces de învățămînt care duce la dezvoltarea gândirii independente și creatoare.

Prof. NINA BĂRBULESCU
Turda

AL. MITRU:

„În țara legendelor“

Editura pentru turism.

Indemnul magic al lui Eminescu să ascultăm poveștile, care au întotdeauna cerul deasupra („În ele trăiește Archaeus... Poate că povestea e partea cea mai frumoasă a vieții omenești“), ca și visul daci-

zării întrevăzută de el încă din proiectata epopee națională „Genea“ acordă cărții scriitorului Al. Mitru o veche și nedestructibilă semnificație. Premiata de Academia Republicii Socialiste România cu premiul „Ion Creangă“, recomandată să fie cuprinsă în programa de studiu a liceelor pedagogice, cartea se bucură de prefața elogioasă a profesorului Alain Guillemerou, director al Institutului de studii românești de la Sorbona. Credem că apreciatul făuritor de legende care este Alexandru Mitru a pornit de la tainicul său indemn, dragostea de patrie, de meștegurile natale, pline de comori, ale Ardealului, ale țării Bihariei, Munteniei și Dobrogei, pe care trec, foști viteji, cele trei Crișuri și toate riurile țării, pe care se înalță munții cu nume atât de plastic evocatoare. Fiecare colț din țară mustește de legende. Întreaga natură paradisiacă și preistorică, cu balauri ai

cărora urmași, șerpilor, se mai infiltrază încă printre stînci, cu izvoare curate ca gheața și limpezii ca lacrima, țigănele din sufletele celor dați jertfă iubirii, se însuflește într-un fel de animism, însuflețind istoria numelor celor mai pitorești locuri ale patriei, de la legenda Stînei de Vale pînă la cea a pădurii de tei înmiresmate din grindurile Deltei Dunării.

Și, în centrul tuturor acestor plămuri, ivite din vechi mituri și credințe populare, evidențiind încă o dată vigoarea splendidă a folclorului românesc, trăiește, învingătoare în eterna luptă dintre bine și rău, dragostea pură, luminoasă a tinerilor descendenți din aștri, fenomene ale naturii (Fulg de nea), sau de pe meștegurile terestre natale, care au botezat cu numele lor apele, munții, cascadele, văile țării (Cei trei frați Criș).

Legende de Țara Bihariei decurg

una din alta, cu căldura specifică stilului lui Alexandru Mitru. „Basmele mării“ grefează pe un presus fond tragic (Viteazul Dapix și fiica lui Gebila) un anume farmec oriental. Interesul excepțional al cărții nu e numai unul literar, dublat de cel turistic-geografic. Ea oferă cititorilor de toate vârstele, și mai ales celor tineri, tot atâtea privilegii de eficiență educație patriotică, morală, civică, estetică și dezvoltă, pe lângă elan, afectivitate și capacitatea de a vibra în fața frumosului din natura patriei, trăsături de caracter: cinstea, generozitatea, curajul, voința și tenacitatea în luptă. Atît educatorii, profesorii și diriginții, cît și părinții nu au decît să apeleze cu succes la puternica înrînire formativă pe care cartea o poate avea asupra copiilor și tineretului școlar din patria noastră.

DOINA VOICULESCU

Caietele

MIHAI EMINESCU

Editura „Eminescu“, 1972.

Îngrijitorul ediției, istoricul și criticul literar Marin Bucur, observă pe bună dreptate că prin apariția acestor „Caiete“ se reia firul întrerupt al unei tradiții de acum patru decenii, instituită prin tipărirea „Buletinului Mihai Eminescu“. Cu toate neajunsurile acestuia dintre care cea mai gravă o menționează editorul a fi „mono-

polizarea“ „contribuțiilor“ eminesciene, „Buletinul“ a însemnat la vremea respectivă trezirea interesului major pentru opera și viața marelui nostru poet național. Poate fi o simplă coincidență, dar deceniului patru îi datorăm biografia și marea exegeză călănesciană, contribuția lui Tudor Vianu, a lui D. Murărașu, cît și începutul masivei editii Perpessicius...

Dintre eminescologii din vechea generație azi încă în viață întîlnim în aceste „Caiete“ doar numele lui D. Murărașu. Este o pierdere ireparabilă pentru cultura noastră națională că n-au putut apărea încă acum două decenii, cînd Perpessicius în „Introducerea“ sa la volumul IV din ediția Eminescu sugera tipărirea unei „publicații periodice tri sau semestriale“.

Dar să revenim la aceste „Caiete“. Contribuții documentare prețioase și utile cercetării aduc Augustin Z. N. Pop (Cîteva întregiri

biografice), Octavian Păun (Mihai Eminescu, director al Bibliotecii centrale din Iași), George Munteanu (Eminescu — Documente noi) și Gheorghe Eminescu, nepotul de frate al marelui poet. Aici este de regretat parcimonia spațiului acordat acestor mărturii. Pentru cititorul dornic de întregirea cunoașterii, facem trimiterea la textul amplu publicat în culegerea „Profil eminescian“ (tipărită la Deva, cu prilejul Simpozionului consacrat împlinirii a 90 de ani de la apariția poemului „Lucașfărul“).

Un subtil comentariu, cu nuanțări fine, îl constituie elegantul eseu semnat de prof. univ. dr. doc. Zoe Dumitrescu-Busulenga, titularul catedrei Mihai Eminescu, care distinge „cele două fete ale eroului: Lucașfărul și Hiperion“, ca și cele două „stări“ ale eroinei: Fata de Împărat și Cătălina (Hiperionul românesc). Precizări prețioase, cu fine detectări de surse, întîlnim și

în articolul semnat de eminescologul D. Murărașu (Data traducerii piesei „Lais“). Mai menționăm corespondența prof. Șerban Cioculescu cu Perpessicius, emisă cu prilejul apariției vol. IV din Opere, — Eminescu, ca și contribuțiile generației mai tinere de eminescologi: Edgar Papu (Simfonia eminesciană) și Gh. I. Tohăneanu (Expresia oralității în poemele ciclului folcloric). Reține atenția, de asemenea, articolul cercetătorului budapestan Ladislau Galdi (Centenarul unei poezii uitate: „Cîntecul lăutarului“). Și pentru că ne aflăm la acest capitol: eminescologii străini, nu putem să nu regretăm că n-am întîlnit încă din acest prim număr al „Caietelor“ și alte nume de pasionați cercetători și cunoscători străini ai operei marelui nostru poet.

NICOLAE SORIN

Randamentul școlar în învățămîntul științelor

(proiect internațional).

În cadrul Asociației internaționale pentru evaluarea randamentului școlar sînt examinate periodic proiectele internaționale legate de evaluarea randamentului școlar la diferite discipline de învățămînt. Astfel, au fost examinate cu ajutorul calculatoarelor electronice din statul Iowa — S.U.A. (la ultimul congres, care a avut loc la Frankfurt pe Main — R.F.G.) rezultatele evaluării randamentului în științe. Rezultatele comparative și estimative privind

randamentul școlar din țările participante au fost apoi oficializate.

S-a urmărit să se furnizeze centrelor naționale date caracteristice cu privire la evaluarea comportamentelor elevilor în studiul diferitelor discipline științifice, avînd o arie de investigație care se referă atît la domeniul cognitiv, cît și la cel afectiv al elevilor. Rezultatele proiectelor cu privire la științe prezintă o mare valoare științifică și metodică atît pentru celelalte țări participante, cît și pentru țara noastră, deoarece oferă profesorilor de științe criterii minuțios verificate pentru aprecierea cunoștințelor elevilor. Au fost precizate următoarele categorii de obiective: 1. **Capacitatea elevilor de a obține informații științifice, care se referă la:** observarea fenomenelor și descrierilor în limbajul propriu al elevilor; dobîndirea de informații științifice; terminologia științifică ca sursă de precizie în observarea științifică; măsurarea ca o extindere a descrierii; adecvarea măsurilor; estimări și limite de acuratețe; experimentarea incluzînd recunoașterea problemei, formularea ipotezelor de lucru; selectarea metodelor și pla-

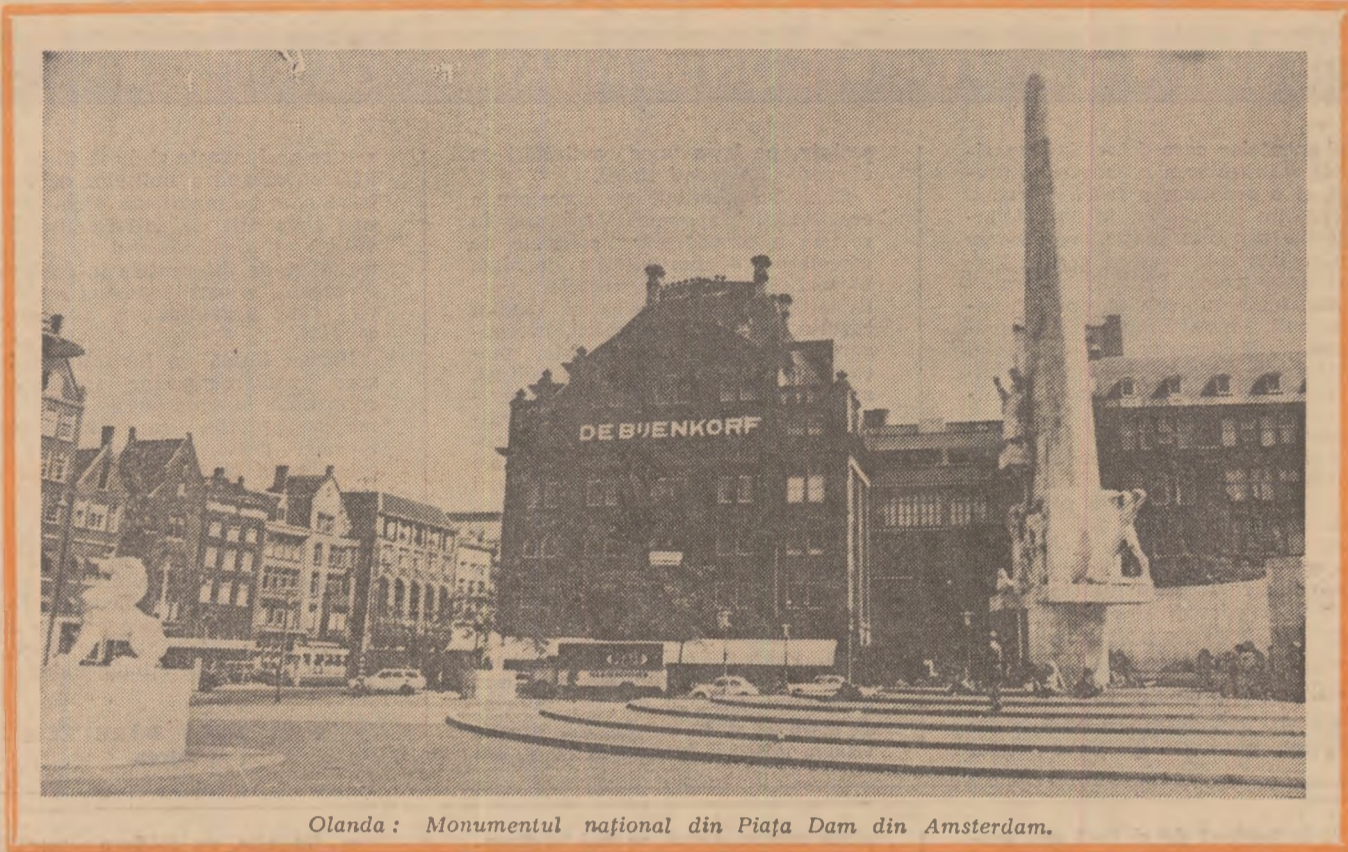
nificarea procedurilor experimentale adecvate; 2. **Capacitatea elevilor de a interpreta informații științifice:** organizarea, clasificarea și prelucrarea datelor; recunoașterea corelațiilor; generalizarea datelor particulare și extinderea terminologiei sau definiției, corelația funcțională și capacitatea de a înțelege adecvat legile științifice; 3. **Capacitatea elevilor de a construi un model teoretic:** recunoașterea de către elevi a necesității unui model teoretic în scopul de a relata diferite fenomene; recunoașterea corelațiilor satisfăcute de model; abilitatea elevului de a face prezumții raționale după utilizarea modelului; 4. **Utilizarea teoriei:** utilizarea teoriei științifice la observarea directă în experiment; evaluarea și interpretarea rezultatelor științifice experimentale la nivel teoretic; 5. **Înțelegerea:** abilitatea de a identifica, înțelege și recunoaște semnificația cunoștințelor științifice într-un nou context, dacă este obținut ca rezultat al unei anumite experiențe directe sau derivate dintr-o sursă secundară. 6. **Aplicarea cunoștințelor științifice:** aplicarea cunoștințelor științifice într-un context nou și largit și de-

pășirea limitelor subiectului. 7. **Obiective personale și sociale:** dezvoltarea ingeniozității personale; incurajarea atitudinilor și obiceiurilor dezirabile; știința și perspectiva ei istorică; aspectele tehnice și economice ale științei, corelația dintre progresul științific, realizările tehnice și dezvoltarea economică. 8. **Aspecte filozofice:** limitarea aplicațiilor științifice; metodologia științifică; influența metodologiei științei asupra filozofiei generale.

Un aspect important se referă la comportamentele elevilor legate de practica experimentală. Pentru fiecare din aceste obiective au fost constituite instrumentele specifice de evaluare. Rezultatele cercetărilor oferă soluții concrete pentru ameliorarea învățămîntului științelor în diferite țări.

În cadrul sectorului de eficiență a învățămîntului de la Institutul de științe pedagogice se studiază problemele legate de aplicarea unor proiecte asemănătoare cu ajutorul calculatoarelor electronice din țară.

VASILE ȘTEFĂNESCU

Olanda: Monumentul național din Piața Dam din Amsterdam.

Aspecte ale învățămîntului olandez

Pretutindeni, în lume, învățămîntul — prin structura și organizarea sa, prin obiective și conținut, ca și prin ideile pedagogice care îl animă — reflectă, mai mult sau mai puțin, trăsături sociale, politice și economice fiecărei țări. În puține țări, însă, imbinarea elementelor tradiționale cu schimbările innoitoare apar atât de pregnant ca în sistemul școlar din Țara-lalelelor. Această constatare trebuie pusă în legătură cu o anumită stabilitate conferită structurilor școlare, în organizare și conținut, precum și cu o accentuată receptivitate față de concepțiile moderne, puse în aplicare după o impresionant de minuțioasă și temeinică pregătire, incluzînd în aceasta, în mod necesar, experimentări prealabile.

Trăsăturile definitorii ale sistemului școlar actual olandez sînt stabilite prin legea din 1963, care a fost pusă în aplicare începînd din anul 1968. Ele reflectă noile concepții în pedagogie care vizează adaptarea sistemului de învățămînt și a procesului didactic la interesele și înclinațiile elevilor, conducînd la un învățămînt cit mai diversificat, orientarea elevilor spre tipul de școală cel mai potrivit capacităților și aptitudinilor lor, circulația nesfîrșită pe orizontală și verticală în sistem ș.a.m.d.

În politica școlară a statului olandez un loc de seamă îl ocupă învățămîntul preșcolar. Este destinat copiilor în vîrstă de la 4 la 6 ani, avînd durată de doi ani. Deși educația preșcolară instituționalizată este facultativă, totuși rețeaua unităților este foarte răspîndită cuprinzînd între 82 și 95 la sută din copiii în vîrstă de 4 și 5 ani. Pe lângă funcția socială de sprijinire a familiilor în creșterea copiilor, se acordă o deosebită importanță funcției de propedeutică școlară. Dealtfel, se manifestă tendința ca instituțiile de educație preșcolară să fie incluse în școala primară, cei doi ani urmînd să îndeplinească rolul unui ciclu preparator.

Școlarizarea obligatorie începe la vîrsta de 6 ani. Pînă nu de mult, durata acesteia era de 8 ani. La 1 august 1971, a fost amendată legea obligativității școlare (Compulsory Education Act) în două sensuri: întâi durată învățămîntului obligatoriu a fost prelungită cu un an, încheindu-se după clasa a IX-a de școală sau la împlinirea vîrstei de 16 ani apoi a fost introdus un învățămînt cu timp parțial de imbinare a muncii în producție cu învățătura, pentru copiii care nu termină școala obligatorie.

Înstruirea de bază se realizează în școala elementară de 6 ani. Pe

fondul de stabilitate ce i-l conferă existența îndelungată a școlii primare de 6 ani, măsurile aplicate în ultimii ani vizează, pe de o parte, întărirea funcției acestei școli în direcția pregătirii elevilor pentru școala secundară, prin stabilirea unei legături strînse între conținutul acestora, iar pe de altă parte, adaptarea conținutului la capacitățile diferențiate ale elevilor, aplicîndu-se în acest scop sistemul disciplinelor principale și opționale.

După absolvirea școlii elementare, se deschid elevilor multiple direcții de orientare școlară în învățămîntul secundar. Acesta cuprinde o mare varietate de tipuri de școli cu durată diferită.

a) Învățămînt secundar, cu durată de 6 ani, cuprinzînd mai multe tipuri de unități: „gimnaziul clasic” cu menirea de a-i pregăti pe elevi pentru învățămîntul superior. În ultimele două clase este divizat în două secții — alpha, cu accent pe latină și greacă și — beta, care, deși cuprinde latina și greaca, pune accentul pe științele naturii; „ate-neul”, cu caracter real avînd, de asemenea, două secții diferite privind proporția între științele sociale și cele naturale; „liceul”, care este o combinație a primelor două tipuri, avînd, în consecință, patru secții corespunzătoare.

b) Învățămînt secundar cu durată de 5 ani, care-i pregătește pe tineri îndeosebi pentru învățămîntul superior tehnic.

c) Învățămînt secundar intermediar, de 3-4 ani (ceea ce ar reprezenta primul ciclu al învățămîntului secundar) ai cărui absolvenți pot fi admiși în învățămîntul profesional intermediar de 2-4 ani.

d) Învățămînt profesional de bază, de 2-4 ani, care pregătește muncitori calificați în meserii simple.

e) Învățămînt elementar superior, de doi ani, constituit ca un ciclu terminal, din clasele VII-VIII, în completarea obligativității școlare. De obicei acest ciclu este urmat de forme de învățămînt cu timp parțial, adică de ucenicie.

De menționat că toate aceste tipuri de școli, deși au profile și durată diferite, sînt legate între ele prin multiple posibilități de tranziție.

De asemenea, este caracteristic faptul că în stabilirea conținutului învățămîntului, pe măsura trecerii în clasele superioare, scade greutatea specifică a disciplinelor obligatorii și crește ponderea celor facultative.

Un element care reține atenția în structura învățămîntului secundar este crearea unui an de tranziție (clasa a 7-a) cu caracter de orientare, destinat să ușureze trecerea în învățămîntul secundar și să permită să se observe dacă elevul este apt să urmeze școala respectivă.

Este un an de „primire” a tinerilor în învățămîntul secundar, care, prin conținutul său, oferă acestora posibilitatea de a exercisa în principalele domenii, de a-și verifica aptitudinile, pentru ca la sfîrșitul anului să poată lua o decizie cit mai potrivită lor privind tipul de școală pe care trebuie să-l urmeze. Instituția acestui an este expresia principiului după care orientarea școlară trebuie să devină o funcție intrinsecă a oricărui sistem școlar.

ION T. RADU

Panorama nocturnă a podului Meagre din Amsterdam

Revista
presei străine

GENITORI

Societatea și răspunderile familiei

Se vorbește foarte frecvent — spune Sergio Cammelli, autorul articolului „Familia, ultimul refugiu” publicat în nr. 191 al revistei bologneze — despre criza familiei, și lesne putem fi seduși de tezele cele mai pesimiste, dacă nu ne-am da seama că este vorba de o colosală mistificare. În care termenii problemei sînt inverșiți, punîndu-se în seama familiei toate crizele societății în care trăim. Deși se spune că dificultatea cea mai mare în care se află azi familia constă în aceea că ea trebuie să susțină un rol mai mare decît îi sînt posibilitățile, autorul subliniază că, de fapt, nu aceasta definește situația actuală a familiei, ci faptul că societatea o „încarcă cu greutatea tuturor crizelor instituțiilor sale”. Dacă școala nu funcționează, ministrii își permit să meargă liniștiți la culcare și să amîne pentru a doua zi găsirea soluțiilor pentru remedierea situației. Cei care însă nu pot să adoarmă, pentru că problema copilului trebuie, astăzi, și imediat, rezolvată, sînt tatăl și mama. Dacă se închid fabricile sau, în spitale, nu sînt locuri suficiente, familia trebuie să se frămînte spre a găsi o soluție salvatoare pentru fiul șomer, sau pentru bătrînul bolnav.

Ce oferă societatea — se întreabă revista italiană — tinerilor care se droghează, handicapărilor, deficienților? Se țin congrese și discursuri, dar familia pînă la urmă, tot ea rămîne singură cu copilul drogat, handicapat, mongoloid — să găsească o soluție pentru a-l ajuta să trăiască.

Deși articolul nu-și propune un studiu profund al raportului societate-familie pe planul obligațiilor cu privire la educația tinerei generații, el reușește să detașeze un adevăr crud: că familia, în societatea capitalistă, este lăsată singură în fața celor mai dificile și mai dramatice situații, fenomen ce apare cu atît mai îngrijorător atunci cînd este vorba, pînă la urmă, de soarta și de viitorul tinerelor vîrstare.

S. P.

L'ÉCOLE LIBÉRATRICE

Funcția de institutor

Editorialul numărului 24 (1973) al revistei L'École libératrice — organ al Sindicatului național al institutorilor din Franța, sub titlul „O acțiune coerentă”, semnat de însuși secretarul general al acestei organizații — André Ouliac — reamintind cititorilor preocupările legate de pregătirea Congresului S.N.I., ce va avea loc la Pau, în primele zile ale lunii iulie — se oprește îndelung la una din problemele ce se vor plasa, în mod firesc în centrul dezbaterilor pe marginea raportului secretarului general și anume „revalorizarea morală și materială a funcției de institutor”. O problemă care constituie „un obiectiv prioritar” al luptei pentru drepturile învățătorilor și educatorilor din Franța — așa cum a fost pusă în evidență de congresele S.N.I. de la Paris (1970) și Nantes (1971) și a cărei rezolvare este „așteptată de toți cei care — servind cu devotament educația copilului și formarea omului — trăiesc totuși sentimentul dureros al izolării”.

Articolul îi asigură încă o dată pe cititori că această problemă (care revine adeseori în paginile revistei) face parte din preocupările asidue, cele mai nobile ale S.N.I., pentru a cărei soluționare el va lupta, indiferent de piedicile și obstacolele pe care le-ar avea de înfruntat.

A. C.

„TRIBUNA ȘCOLII”

Revistă săptămînală editată de Ministerul Educației și Învățămîntului și Uniunea Sindicatelor din Învățămînt, Știință și Cultură